Pedagogická fakulta
Faculty of Education
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
University of South Bohemia in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra psychologie a pedagogiky

Diplomová práce

Témata sexuální výchovy, o kterých se ve škole mlčí

Vypracovala: Bc. Romana Strnadová

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Plachá, Ph.D.

České Budějovice 2024

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne …… …….

Romana Strnadová

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá tématy, jako je masturbace, pornografie a LGBTQ+, kterým ve výuce sexuální výchovy není věnován dostatečný prostor a řada vyučujících se těmto tématům vyhýbá. Práce se skládá ze dvou částí. V teoretické části se nachází uvedení do psychických a fyzických změn, které nastávají během dospívání. Od toho se následně odvíjí potřeba, proč je důležité aktualizovat obsah současné sexuální výchovy. Práce zároveň zeširoka rozebírá dvě zmiňovaná témata, a to konkrétně téma masturbace a pornografie, do té míry, aby informace z těchto kapitol mohly sloužit jako základ, na kterém pak vyučující či lektor může poskládat průběh výuky sexuální výchovy. V neposlední řádě je věnován prostor LGBTQ+ problematice. Praktická část diplomové práce se věnuje postojům, které mají studenti Pedagogické fakulty s oborem výchova k občanství, k realizaci sexuální výchovy na základní škole.

Klíčová slova: sex, výchova, sexuální výchova, masturbace, pornografie, LGBTQ+, druhý stupeň

ABSTRACT

The thesis focuses on topics such as masturbation, pornography and LGBTQ+ issues, which are not covered enough in sex education and are avoided by many teachers. The thesis is divided into two parts. The theoretical part introduces the psychological and physical changes that occur during adolescence. From this follows the need why it is important to update the content of current sex education. The thesis discusses two topics mentioned above, namely masturbation and pornography in more detail, to the extent that the information from these chapters can be used as a basis on which the teacher or lecturer can build the course of teaching sex education. Moreover, LGBTQ+ issues are covered. The thesis also includes the practical part that focuses on the attitudes of the students of the Faculty of Education with a major in citizenship education towards the implementation of sex education in primary school.

Keywords: sex, education, sex education, masturbation, pornography, LGBTQ+, lower secondary school

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Veronice Plaché, Ph.D. za laskavý a trpělivý přístup, odborné rady, vedení a pomoc při zpracování diplomové práce a za veškerý čas, který mi věnovala. Poděkování patří také mým přátelům, kteří mě v průběhu celého studia podporovali.

OBSAH

Úvod 9

1 FYZIOLOGICKÉ A PSYCHICKÉ ZMĚNY BĚHEM DOSPÍVÁNÍ 12

1.1 Sexualita během dospívání 13

1.2 Různé perspektivy sexuality 14

2 NALÉHAVOST SEXUÁLNÍ VÝCHOVY NA 2. STUPNI ZŠ 16

2.1 Současná podoba sexuální výchovy na 2. stupni ZŠ 17

2.2 Organizace Konsent 18

2.3 Probíhající příprava vysokoškolských studentů na témata sexuální výchovy 19

3 MASTURBACE 21

3.1 Definice 21

3.2 Vznik slova 22

3.3 Historické přístupy k masturbaci 22

3.3.1 Starověk 22

3.3.2 Středověk 22

3.3.3 Novověk 23

3.3.4 Moderní doba 23

3.4 Aktuální přístupy k masturbaci 24

3.4.1 Masturbace jako autonomní sexuální prožitek 25

3.4.2 Masturbace jako prostředek k obohacení vztahu 26

3.4.3 Terapeutický přístup k masturbaci a vliv na zdraví 27

3.5 Děti a masturbace 28

3.5.1 Před pubertou 28

3.5.2 Dospívání 28

3.6 Důvody, proč by měla být masturbace obsahem sexuální výchovy 28

4 PORNOGRAFIE 31

4.1 Definice 31
4.2 Ukotvení pornografie v českém zákoně 32
4.3 Historický vývoj pornografického materiálu 33
4.3.1 Pravěk 33
4.3.2 Starověk 33
4.3.3 Středověk 34
4.3.4 Novověk 34
4.3.5 Moderní historie pornografie 35
4.4 Mládež a pornografie 35
4.4.1 Statistiky a výzkumy 37
4.4.2 Důvody sledování pornografie dospívajících 39
4.5 Pozitiva sledování pornografie 40
4.6 Rizika sledování pornografie 40
4.6.1 Přehnané představy o lidském těle 40
4.6.2 Očekávání od pohlavního styku 41
4.6.3 Vliv na psychiku 42
4.6.4 Vliv na partnerské vztahy a spokojenost ve vztahu 42
4.6.5 Sexuální dysfunkce 43
4.6.6 Vliv na další oblasti života 43
4.7 Závislost na pornografii 43
4.7.1 Současný boj proti závislosti na pornu 45
4.8 Spory o vliv pornografie 46
5 LGBTQ+ TÉMATIKA JAKO PROBLEMATICKÁ OBLAST SEXUÁLNÍ VÝCHOVY NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH 47
5.1 LGBTQ+ žáci ve třídě 48
5.2 Podpora učitelů v problematice LGBTQ+ témat 49

6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ 52
6.1 Výzkumný cíl 52
6.2 Dílčí výzkumné otázky 53
6.3 Volba výzkumného přístupu a sběru dat 53
7 KVANTITATIVNÍ ČÁST A PŘEDSTAVENÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ 55
7.1 Metoda sběru dat 55
7.2 Výzkumný soubor 55
7.3 Představení výsledků dotazníkového šetření 56
7.4 Shrnutí výsledků z kvantitativní části výzkumu 68
7.4.1 Zodpovězení výzkumných otázek 69
8 KVALITATIVNÍ ČÁST A PŘEDSTAVENÍ VÝSLEDKŮ Z ROZHOVORU 71
8.1 Metoda sběru dat 71
8.2 Výzkumný soubor 71
8.3 Interpretace dat získaných z polostrukturovaného rozhovoru 71
8.4 Shrnutí výsledků kvalitativní části výzkumu 75
8.4.1 Zodpovězení výzkumných otázek 76
9 DISKUZE 78
ZÁVĚR 81
POUŽITÁ LITERATURA A INTERNETOVÉ ZDROJE 83
SEZNAM PŘÍLOH .....

Úvod

Pro tuto práci byla vybrána témata, která, jak z výzkumů vyplývá, nebývají obvykle obsažena ve výuce sexuální výchovy a jedná se o oblast masturbace, pornografie, LGBTQ+ problematiky. Sexuální výchova je pořád tématem, které je předmětem mnoha diskuzí a rozhovorů mezi sexuology a pedagogy. V současné době stále platí, že sexuální výchova na některých školách stále neprobíhá.

Na školách, kde se sexuální výchova realizuje, však její obsah nebývá pro dospívající klíčový a řada z nich jej zpětně hodnotí jako nepřínosný. V posledních pěti letech se tak začaly objevovat kritické názory na tematickou náplň sexuální výchovy, která se týká především fyziologických témat, jako je menstruace a změn v dospívání. Obsah sexuální výchovy podle většiny dospívajících, odborníků i rodičů není aktuální, ani přesto, že současná data hlásají potřebu změnit náplň sexuální výchovy. Je proto potřeba, aby sexuální výchova reflektovala aktuální problémy a svůj obsah tak přizpůsobila např. problematice pornografie, kdy v současné době rapidně vzrůstá počet závislých na pornografii a s tím spjaté masturbace. Narůstá také počet dospívajících, kteří se hlásí k LGBTQ+ komunitě, a je proto nutné, aby sexuální výchova začala respektovat ve svém obsahové části všechny osoby s různými sexuálními preferencemi a genderovými identitami tak, aby zmiňovaným jedincům dopomohla k běžnému začlenění a ostatním žákům poskytla informace o menšinové sexuální orientaci či genderu.

Obsah sexuální výchovy je kritizován také za negativní vyznění, které může v dospívajících vyvolat strach. Výchova o sexualitě nemá pouze upozorňovat na možné nemoci, nebo figurovat jako prevence před početím, ale má také předávat informace o pozitivní stránce sexuality. Úkolem této práce je podat strukturální rámec, od kterého by se případná aktualizace obsahu sexuální výchovy mohla odvíjet.

Diplomová práce se skládá ze dvou částí, z teoretické a praktické. Hlavním cílem je proto komplexní zmapování teoretické části, která rozebírá zmiňovaná témata sexuální výchovy a následný pohled na její samotnou realizaci očima studentů výchovy k občanství v části praktické.

Teoretická část je členěna do devíti hlavních kapitol, které se následně skládají z množství podkapitol a dohromady tvoří celistvý rámec. První kapitola se zaměřuje na fyziologické a psychické změny, které nastávají během dospívání. V této kapitole se čtenář seznámí s důležitostí předání informací o tělesných změnách, duševním zdraví a sexualitě. Obsahem druhé kapitoly je pak důležitost sexuální výchovy na 2. stupni ZŠ, její současná podoba a požadavky na obsahovou změnu. Kapitola taktéž analyzuje některé vysoké školy, které svým studentům umožňují navštěvovat předmět, jež se zaobírá tématy o sexu a sexualitě.

Třetí kapitola se soustředí na jedno z hlavních témat této diplomové práce a podrobně rozebírá oblast masturbace, kde vysvětluje vznik pojmu a změnu historických přístupů k masturbaci až po současnost. Tato kapitole rovněž zahrnuje roli masturbace v době dospívání a před pubertou. Důraz je zde věnován také důvodům, proč by měla být masturbace tématem, kterému by se měla ve škole věnovat stejná pozornost, jako například fyziologickým změnám.

Čtvrtá kapitola nabízí komplexní přehled o pornografii, věnuje se jak nedostatku právního ukotvení, tak i historickému vývoji pornografického materiálu. Důležitým prvkem této kapitoly je pak část věnovaná mládeži, kde statistiky a výzkumy přináší aktuální data o vztahu mezi pornografickým obsahem a dospívajícími. Kapitola taktéž zkoumá řadu rizik, které může sledování pornografie přinášet a rovněž přináší také vhled do závislosti na pornografickém materiálu.

Obě tyto kapitoly jsou ze široka probírány z toho důvodu, aby poskytly vyučujícím informační přehled a mohly tak sloužit jako základ pro výuku o oblasti masturbace a pornografie. Oproti tomu pátá kapitola, která je věnována LGBTQ+ tématice, je pojatá jako všeobecné doporučení pro vyučující, které mají ve své třídě osobu, jež se k této komunitě hlásí. Dále kapitola poskytuje metodickou podporu učitelům v této problematice. Problematika témat LGBTQ+ je natolik složitá, že by samotný výklad o této komunitě, tak, aby byly zastoupeny všechny osoby, mohl být samostatným jiné diplomové práce.

Praktická část diplomové práce se zabývá výzkumem, který bude realizován na studentech pedagogické fakulty, kteří mají ve své kombinaci předmět výchova k občanství a navštěvují třetí ročník bakalářského studia nebo první a druhý ročník

navazujícího magisterského studia. Kvantitativní šetření je realizováno pomocí dotazníku a následně s jedním studentem, který dostal možnost vést několik hodin výuky sexuální výchovy, je veden rozhovor. Úkolem praktické části je zmapovat postoje a zkušenosti zmiňovaných studentů s tématy sexuální výchovy na druhém stupni ZŠ pomocí dílčích otázek, které podávají informace o celkovém přístupu studentů k sexuální výchově.

A v neposlední řadě dojde k interpretaci výsledků kvantitativní části a kvalitativní části a konečné diskuzi, ve které dojde k porovnání s teoretickými hledisky a výsledky výzkumů z jiných diplomových prací.

Diplomová práce má jednu přílohu, a to dotazník k empirickému šetření, od kterého se následně i odvíjel rozhovor s jedním ze studentů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

V první kapitole je věnována pozornost fyzickým i psychickým změnám, které probíhají v období dospívání. Tato kapitola je zde zařazena z toho důvodu, že žáci 2. stupně, na jejichž výuku se diplomová práce zaměřuje, se potýkají s řadou výzev a je proto důležité, aby pedagogové respektovali přirozený vývoj adolescentů a byli srozuměni se změnami, kterými dospívající prochází a mohli tak efektivně vést hodiny nejen sexuální výchovy, ale také přispívat ke zdravému vývoji dospívajících.

1 FYZIOLOGICKÉ A PSYCHICKÉ ZMĚNY BĚHEM DOSPÍVÁNÍ

V období dospívání prochází lidské tělo řadou změn. Jedná se o proces, do nějž vstupuje jedinec jako pohlavně nezralý a vystupuje jako pohlavně vyvinutý. U dívek puberta probíhá většinou mezi 11. až 14. rokem, kdy se zvětšují ňadra, objevuje se pubické ochlupení, mění se i vnitřní orgány, které zrají a s tím začíná i první menstruace. U chlapců se puberta projevuje s 2letým zpožděním, kdy se mění stavba těla, vyvíjí se pohlavní orgány a dochází u nich k prvnímu výronu semene při masturbaci nebo polucích. Před koncem puberty se mění také hlas (Šilerová, 2003).

Puberta je klíčovým obdobím pro vývoj produkce hormonů, které mají vliv na sexuální vzrušivost. Jedná se o psychologickou a fyziologickou reakci těla a mysli na určité sexuální stimuly. Psychologicky se může projevovat silnou touhou a soustředěním na určitý sexuální podnět. Fyziologicky pak například zvýšenou citlivostí genitálií, zrychleným srdečním tepem, apod. Sexuální vzrušivost je výsledkem sociálních, biologických a psychologických faktorů a mění se v průběhu života. Je tedy ovlivněna jednak rodinným prostředím, vzděláním, genetikou, životními zkušenostmi a psychickým stavem (Pondělíčková-Mašlová, 1990).

V průběhu dospívání se mění také duševní prožívání, dochází ke změnám nálad, zvýšené citlivosti a širokému spektru prožitků, od velké sebedůvěry až po nepochopení od svého nejbližšího okolí (Pondělíčková-Mašlová, 1990). Pro dospívání je typická vzpoura proti rodičům, na kterých byli jedinci do této doby zcela závislí. Potřeba osvobodit se od autority se odvíjí podle typu výchovy. Menší potřebu vymanit se z vlivu rodičů mají ti, kteří byli vychováni v partnerském duchu a rodiče jim poskytli citovou oporu (Augustyn, 2005).

Děti před pubertou navazují přátelství se stejně starými dětmi téhož pohlaví. U dospívajících mezi 13. a 15. rokem se probouzí schopnost navazovat hlubší partnerské vztahy. U dívek bývá první láska spíše platonická, chlapci spíše prahnou po sexuálním kontaktu. S tím také vzrůstá zájem o témata, jako je početí a ochrana před ním, přerušení těhotenství, sexuální deviace apod. Kolem 15. roku někteří dospívající začínají zažívat první skutečné vztahy a první sexuální zkušenosti. Na konci tohoto období jsou většinou jedinci pohlavně zralí (Šilerová, 2003).

Puberta, jak již bylo řečeno, je velmi složité období. Mladí lidé by proto měli být seznámeni s fyziologickými změnami dříve, než se u nich objeví. Následná shoda proměn vlastního těla s informacemi, které dřív jedinci získali, dodá jistotu, že jejich tělo prochází běžným vývojem (Augustyn, 2005). Přiměřené a pravdivé informace pomohou chápat změny jako přirozenou součást puberty. Pokud by jedinec nepřijal vlastní tělesnost a chápal lidské tělo jako tabu, mohlo by to mít negativní vliv na chápání a přijímání vlastní sexuality (Šilerová, 2003).

Pokud dospívajícím chybí jakékoliv poučení, mohou mít mylné či dvojznačné informace od svých vrstevníků, které se pak negativně může odrazit v důsledcích jednání. Je proto třeba, aby dostali možnost se svěřit se svými vlastními zmatky či obavami (Augustyn, 2005).

1.1 Sexualita během dospívání

Sexualita je projevem lidské přirozenosti, je základem identity člověka, zdrojem štěstí a vyjadřuje vztah k sobě samému i k druhým lidem. Ovlivňuje celou osobnost jedince a hraje důležitou roli v psychickém i fyziologickém vývoji (Dibonová in Koliba,2019). Existuje několik definic sexuality.

Dle antropoložky Suzanne G. Frayserové se jedná o: „systém sestávající z biologických, sociálních, kulturních a psychologických atributů, které se navzájem překrývají a prolínají, reprodukujíce sexuální vzrušení nebo orgasmus, a které ač nikoli nutně, jsou spjaty s reprodukcí“ (Frayserová in Koliba, 2019, s. 11).

Michal Kniha (in Kaňák, 2014) definuje sexualitu jako biologicky vrozený mechanismus, jehož hlavní funkcí je rozmnožování a přenos genetického materiálu. Sexualita zároveň

slouží jako zdroj fyzického potěšení, což je zároveň nejčastějším motivem, proč mají lidé pohlavní styk.

Dle Světové zdravotnické organizace je sexualita: „ústředním aspektem lidského bytí po celý život a zahrnuje pohlaví, pohlavní identitu a pohlavní roli, sexuální orientaci, erotiku, potěšení, intimitu a reprodukci. Sexualita je prožívána a vyjadřována v myšlenkách, fantaziích, tužbách, přesvědčeních, postojích, hodnotách, chování, praktikách, rolích a vztazích. Zatímco sexualita může zahrnovat všechny tyto rozměry, ne všechny z nich jsou vždy prožívány a vyjádřeny. Sexualita je ovlivněna interakcí biologických, psychologických, sociálních, ekonomických, politických, etických, právních, historických, náboženských a duchovních faktorů“ (Standardy pro sexuální výchovu v Evropě, 2017, s. 21).

1.2 Různé perspektivy sexuality

Sexualita je formována a rozvíjena v různých vývojových fázích psychosexuální vývoje, který je ovlivněn psychologickými, biologickými a sociálními faktory. Existuje mnoho perspektiv, jak se dá pohlížet na sexualitu. Záleží na tom, z jaké oblasti zájmu vycházíme, zdali se jedná o psychologické, sexuologické, psychologické či teologické pojetí.

Sexuolog Milton Diamond ve spolupráci s Keith Sigmundsonem rozdělili sexualitu na 5 základních složek:

- genderový vzorec popisuje, jak jedinec projevuje svou feminitu nebo maskulinitu v souladu s očekávanou genderovou rolí;
- reprodukci neboli schopnost plodit potomky;
- pohlavní identita se týká prožitku, zdali se jedinec cítí jako muž či žena;
- vzrušivost a fyziologické mechanismy souvisí s funkcemi pohlavních orgánů a sexuální aktivitou;
- sexuální orientaceurčuje, k jakému pohlaví jedinec cítí sexuální přitažlivost (Janošová, 2008).

Zdeněk Sloboda (2016) ve svém pojetí sexuality propojuje oblast sociologie se sexuologickým a psychologickým přístupem a definuje sexualitu pomocí 4 pojmů, které spolu nemusí být nutně v souladu, ačkoliv jsou tak společností chápány. Termíny, které používá pro popis sexuality, jsou:

- sexuální orientace;
- citová orientace;
- sexuální chování;
- sexuální, resp. genderová identita.

Petr Weiss (in Šulová, 2011) do klíčových aspektů sexuality zařazuje sexuální identifikaci, sexuální roli, sexuální preferenci a sexuální chování. Tyto pojmy budou v následujících kapitolách vysvětleny jakožto důležitá témata současné mládeže.

Lenka Šilerová (2003) vyzdvihuje důležitost komunikace o sexualitě, díky které si pak jedinec uvědomuje své potřeby, utváří své vlastní postoje, ale také se zamýšlí nad hodnotami ostatních, kteří mohou mít odlišný přístup. Sexualita prochází v průběhu let změnami, mění se jednak očekávání, které má člověk vůči partnerovi, stejně jako se mění i požadavky, které má partner. Je proto důležité umět tyto potřeby komunikovat, aby došlo k pochopení odlišnosti, jež slouží jako základ k udržení partnerského vztahu. Z toho důvodu je tak velmi relevantní zahrnovat sexualitu do běžných témat, takovou funkci by měla zahrnovat i škola ve své sexuální výchově.

Během dospívání se sexualita může stát prostředkem pro únik z rodinného prostředí, které dostatečně neplnilo roli emocionální podpory. V takovém případě mladý jedinec hledá emoční stabilitu a hluboce tíhne ke svému sexuálnímu partnerovi a kompenzuje si tak nedostatek, který zažíval kvůli nepříznivé situaci doma. Touha po emočním přijetí a blízkosti může být natolik silná, že jedinec přijímá vztah i za cenu, že neplní funkci zdravého soužití. Sexualita může sloužit také jako prostředek pro vybití agrese u mladistvých, jež oddělují lásku a sexualitu. Může se tak stát, že adolescent využije pro svou aktuální sexuální potřebu partnera, kterého následně bez citu opustí. Pokud dospívající navazuje velké množství krátkodobých sexuálních kontaktů bez jakéhokoliv vztahu, může to být důsledek frustrace. Sexuální výchova by měla v této formě sloužit jako prevence před rozsáhlou sociální patologií, jako je i promiskuitní chování (Šilerová, 2003).

2 NALÉHAVOST SEXUÁLNÍ VÝCHOVY NA 2. STUPNI ZŠ

Každé dítě a dospívající má právo na přiměřenou sexuální výchovu, která podpoří a uchrání jeho sexuální vývoj tím, že předá vědecky přesné informace, jimiž posílí toleranci a ohleduplné postoje k různým formám sexuality. Taktéž předá informace a schopnosti, díky kterým jedinec porozumí své sexualitě a povede jej k zodpovědnosti za své sexuální chování. Cílem sexuální výchovy je i poskytovat hodnoty, jež budou základem pro navazování bezpečných a naplňujících vztahů a zasluhuje se o prevenci násilí a zneužívání (Dibonová in Koliba, 2019).

Úkolem sexuální výchovy je, jak již bylo uvedeno, předávat informace, ale dále i rozvíjet schopnosti a dovednosti komunikace. Jedinci by se tak měli být schopni domluvit na ochraně, kterou využijí při pohlavním styku, ale také vhodně a konkrétně formulovat jakékoliv požadavky bez studu, což přispěje ke spokojenému sexuálnímu životu. Je však potřebné, aby sexuální výchova byla zaměřena také na emoce, jako je láska, úcta a odpovědnost vyhnula se tak nadměrnému zájmu pouze o fyzickou stránku jedince. Sexuální výchova hraje také roli v nastavení vnímání prvního pohlavního styku a je proto důležité, aby předkládala pohlavní styk jako součást citového vztahu a nepřipraveným jedincům pomáhala odsunout zahájení sexuálního života do doby, než budou sami připraveni (Šilerová, 2003).

Odpůrci sexuální výchovy se stále obávají, že by sexuální výchova mohla jakýmkoliv způsobem zkazit jejich dospívající děti, co si však neuvědomují, je skutečnost, že současný svět je „přesexualizován." Většina dětí už se s různými formami sexuality někde setkala, a tak je tedy nemístné uvažovat o sexuální výchově jako o něčem, co by zkazilo jejich nevinnost (Šilerová, 2003).

Právě z toho důvodu, že se erotické a sexuální motivy objevují ve všech oblastech, je důležité, aby žáci byli dostatečně poučeni a informováni, neboť právě neznalost může být nebezpečná. Úkolem rodičů a učitelů by mělo být uvádět informace na pravou míru, aby nedošlo k vytvoření např. mylných představ, které by měly dopad na sexuální život. Problematice mylných představ o sexu se dále věnuje kapitola o pornu.

2.1 Současná podoba sexuální výchovy na 2. stupni ZŠ

Česká republika patří do země s nejvíce variabilní školní sexuální výchovou v Evropě. Tato autonomie sexuální výchovy však v praxi vypadá tak, že je výuka věnována především biologické faktorům, ale témata jako je utváření a udržení vztahů, vytváření hodnot a problematika pornografie či onanie, jež patří do aktuálních témat, zůstávají pořád v některých školách opomíjena (Šilerová, 2003).

Přesto, že už v roce 2010 byly vydány Světovou zdravotnickou organizací WHO ve spolupráci s Německou federální centrálou pro zdravotní výchovu (BZgA) *Standardy pro sexuální výchovu,* které poskytují rámec a doporučení pro kvalitní sexuální výchovu v evropských zemích, se situace se sexuální výchovou v České republice nezměnila. *Standardy* zároveň kritizují přístup některých vzdělavatelů, kteří se v sexuální výchově zaměřují pouze na negativní jevy, jako je přenos pohlavních nemocí či neplánované početí, což se málokdy shledá se zájmem dospívajících a zároveň upozorňují na fakt, že v adolescentech mohou vzbouzet strach (Standardy pro sexuální výchovu, 2010).

Dle Dagmar Krišové je aktuální stav sexuální výchovy velmi žalostný. Současné sexuální výchově vytýká jednak její pozdní realizaci ve věku, kdy už dospívající nabyli informace z různých zdrojů a nemají už o ni zájem, ale také její orientaci na negativní vyznění. Zároveň upozorňuje, že by sexuální výchova neměla být záležitostí několika hodin, ale je potřeba, aby témata sexuální výchovy byla probírána od raného věku a napříč předměty. Společnost je podle Krišové nutné seznámit s komplexností sexuální výchovy, do které mimo jiné patří i zanedbávaná témata na většině škol, jako je téma vztahů, emocí a sociální složky (Potužníková, 2024).

Agentura NMS ve spolupráci se spolkem *Konsent* realizovala v listopadu roku 2023 výzkumné šetření, které zjišťovalo, jaká stanoviska má česká společnost k výuce sexuální výchovy na školách. Podle průzkumu až 89 % dospělých považuje výuku za nedostatečnou, přičemž pouze 17 % dotázaných je s výukou sexuální výchovy spokojeno. Zároveň necelá jedna třetina respondentů uvedla, že by sexuální výchova měla být součástí celé školní docházky. Téměř 80 % dospělých uvedlo, že by sexuální výchova měla být schopna vybavit dospívající znalostmi, které by jim pomohli pochopit vlastní sexualitu a byli tak schopni dosáhnout potěšení během pohlavního styku.

Konsent zároveň vyzývá ministerstvo školství, aby byla sexuální výchova začleněna do plánované revize vzdělávacích programů a stala se tak dostupnou pro všechny pro všechny ročníky (Karešová, 2023).

Z výzkumu je patrné, že sexuální výchova na školách potřebuje změnu. Úkolem moderní sexuální výchovy je držet krok s novými medicínskými objevy. Dále se také musí změnit obsah a zabývat se tématy, která aktuálně hýbou společností, např. lidskými právy u LGBTQ+ osob, sextingem, pornografií, konsensuálním sexem, sexuálním obtěžováním apod. Zároveň je také třeba pozměnit již zmíněné negativní pojetí a neupozorňovat pouze na možná rizika, která by v dospívajících mohla probudit obavy z celkové sexuality (Jarkovská, 2020).

2.2 Organizace Konsent

Iniciativa *Konsent* vychází z feministických principů a usiluje o změnu vnímání genderových stereotypů a sexuálního násilí. Za klíčové považuje zároveň informovat o sexuálních právech a možnostech chtít sex, ale také jej odmítnout. Školy se na *Konsent* obrací s poptávkou po vzdělávacích materiálech, které by reflektovaly problematiku nebinárnosti a transgenderu (Potužníková, 2024).

Organizace *Konsent,* která si po výzkumu z roku 2021, jenž se zaměřoval na připravenost pedagogů na základních a středních školách, dala za cíl vytvořit metodiku, jenž bude obsahovat současná témata sexuální výchovy a pomůže tak žákům se zorientovat v otázkách spojených se sexualitou. V současné době je vytvořeno několik lekcí, které jsou určené pro vyučující 8. a 9. tříd a pedagogy v 1. a 2. ročníku na středních školách (Strnadová, 2021).

Metodiky jsou volně přístupné ke stažení. Cílem jednotlivých lekcí je zapojit žáky do interaktivních aktivit a podpořit sdílení názorů. Lekce se věnují reprodukčnímu zdraví, menstruaci, antikoncepci, sexuálně přenosným infekcím, respektu, zasílání intimního obsahu, souhlasu, mýtům o pohlavních orgánech a sexu, sexuálnímu obtěžování a pornografii. Délka jednotlivé lekce trvá 90 minut, ale organizace nabízí také zkrácenou verzi, kterou mohou pedagogové využít v rámci běžné vyučovací hodiny. Vyučujícím poskytuje nejen návod na aktivity, ale také je uvádí do základní

problematiky a informuje o tématu. Mimo jiné organizace pořádá také workshopy pro firmy, studenty vysokých škol a pro rodiče (Konsent, 2021).

2.3 Probíhající příprava vysokoškolských studentů na témata sexuální výchovy

Obsahem této podkapitoly je začlenění témat sexuální výchovy do vyučovacích předmětů na jednotlivých katedrách vybraných univerzit. V současné době neexistuje zdroj, který by shrnoval realizaci sexuální výchovy na vysokých školách a z toho důvodu, bylo nutné čerpat informace z nabídek předmětů každé univerzity.

Na Slezské univerzitě v Opavě bývá sexuální výchova a aspekty sexuality vyučovaná v rámci oboru Sociální patologie a prevence. Na oborech zaměřujících se na pedagogiku však tento předmět chybí (SU, n.d.).

Sexuální výchova je realizována na Masarykově univerzitě na několika katedrách. V rámci učitelství pro mateřské školy jsou probírány zásady sexuální výchovy pro děti a sexuální zneužívání během *Psychopatologie předškolního věku*. Pro učitele 1. stupně základní školy je realizována sexuální výchova v rámci předmětu *Didaktika tělesné výchovy a výchovy pro zdraví*. Katedra tělesné výchovy a výchovy ke zdraví vyučuje předmět *Reprodukční zdraví,* kde se studenti seznámí se sexuologií, sexualitou, dysfunkcemi, sexuální orientací a sexuální identifikací. Na katedře psychologie se studenti věnují psychologii sexuality, v rámci Speciální pedagogiky se zaměřením na vzdělávání se mohou studenti seznámit se sexuální výchovou v rámci *Psychopedie.* Studenti speciální andragogiky a speciální pedagogiky se mohou seznámit s tématem genderu v předmětu *Genderově senzitivní vzdělávání*(MUNI, n.d.).

V současné době na pedagogické fakultě UK v Praze zajišťuje sexuální výchovu Katedra pedagogiky (CUNI, n.d.). Na Univerzitě v Hradci Králové se realizuje předmět *Rodinná a sexuální výchova* v rámci Katedry pedagogiky a psychologie, ale i Katedry tělesné výchovy a sportu (UHK, n.d.).

Sexuální výchova je povinným předmětem na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem pro studenty preprimárního a primárního vzdělávání a pro studenty katedry specifických zdravotnických disciplín. Témata feminismu, genderu a queer teorií jsou vyučována na Katedře filozofie a humanitních studí (UJEP, n.d.). Na

Západočeské univerzitě v Plzni se rodinné výchově, jejíž součástí je sexuální výchova, věnuje Katedra pedagogiky a s tímto předmětem se pak setkávají budoucí učitelé pro základní školu (ZČU, n.d.).

Rodinná a sexuální výchova je pak na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity realizována pro studenty výchovy ke zdraví. Tématům sexuální výchovy se pak věnuje také předmět *Náročná témata v MŠ* realizovaný katedrou primární a neprimární pedagogiky (JČU, n.d.).

Sexuální výchova je vyučována také na Přírodovědně-humanitní a pedagogické fakultě v Liberci, kde se s tématy, metodami a literaturou setkávají, v rámci povinně-volitelného předmětu, budoucí učitelé pro 2. stupeň základní školy (TUL, n.d.). Pro studenty učitelství pro mateřské školy a budoucí učitele výchovy ke zdraví je i na Pedagogické fakultě v Olomouci otevřen předmět sexuální výchova (UPOL, n.d.).

V následujících kapitolách budou přiblížena 2 témata, masturbace a pornografie, která jsou obvykle opomíjena, ale výše citovaní odborníci např. zmíněná Jarkovská (2020) je považují za důležitá.

3 MASTURBACE

V této kapitole bude nastíněn komplexní přehled o tématu masturbace. Jak bylo zmíněno v úvodní části diplomové práce, může tento obsah sloužit jako základní rámec pro výuku o masturbaci, kde vyučující má možnost se opřít o konkrétní fakta a vyhnout se tak případným nepříjemným pocitům či studu, které toto téma může vzbuzovat.

3.1 Definice

Masturbace je druhem sexu, v němž jedinec vědomě dráždí pohlavní orgány s cílem zvýšit své sexuální vzrušení a dosáhnout orgasmu (Polák, 2019). Přestože je masturbace přirozenou součástí lidské sexuality, kdy si jedinec ulevuje od nahromaděné sexuální potřeby, nebývá toto téma běžnou součástí sexuální výchovy ve škole. Jedná se o autoerotické chování. Ostatní způsoby sexuálního ventilu, jako je poluce a ranní erekce, se do autoerotického chování nezařazují, neboť se jedná o nevědomé sexuální činy, k nimž dochází nedobrovolně a podněty, které k těmto stavům vedou, nemusí být sexuální (Polák, 2019).

K masturbaci se uchylují více muži než ženy, neboť u žen hraje podstatou roli váha, kterou přikládají partnerským vztahům. Zároveň jsou ženy více ovlivněny reálným chováním a přítomností partnera než muži, u kterých bývá sebeukájení provázeno sexuálními představami (Pondělíček, 1971). Frekvenci sebeukájení ovlivňuje také kulturní tradice a celkový postoj k sexuálním aktivitám (Uzel, 1991).

Za masturbaci lze považovat také petting, kdy se partneři vzájemně intimně hladí a dráždí na erotogenních zónách, včetně intimních partií. Tato sexuální aktivita může být součástí milostné předehry či samostatným aktem, ve kterém dojde k orgasmu (Greenwood, 2018).

Sexuolog Radim Uzel vystupoval proti argumentům, které odsuzovaly masturbaci a opíral se o zoologické výzkumy, které potvrdily, že je masturbace prostoupena celou živočišnou říší a je tak nelogické, se stavět proti přírodě (Uzel, 1991).Vyspělí jedinci na rozdíl od zvířat masturbují zcela vědomě, nikoliv pudově a mají schopnost abstraktního přemýšlení, díky kterému jsou si pak schopni představit nejrůznější erotické fantazie (Pondělíček, 1971). Ty jsou stejně jako zmíněná frekvence ovlivněny pohlavím. Mužské představy zahrnují vizuální obrazy, kdy objektem touhy jsou fyzické rysy a genitálie

druhé osoby. Ženské fantazie jsou oproti tomu více emocionální a na rozdíl od vizuálních podnětů v nich mnohem více figuruje představivost. Rozdílné pojetí sexuality se následně odráží i do osobního života, kdy ženy před tělesným uspokojením upřednostňují cit (Melgosa, 1999).

3.2 Vznik slova

Slovo masturbace bylo etymologicky odvozeno od latinského výrazu *manos sturbare,* což znamená narušit nebo vzrušit rukou a tento pojem měl negativní emoční zabarvení. (Fever, 2018). Před vznikem termínu masturbace se dále užívaly výrazy *pollutio* (poskvrnění), *mollities* (chlípnost) samohana či sebeprznění, které také odrážely negativní postoj společnosti k této sexuální činnosti. Ačkoliv v současnosti jsou termíny onanie a masturbace obvykle užívány jako synonyma v původním významu pojem souvisel s biblickou postavou Onana, a nejednalo se o sebeukájení v pravém slova smyslu (Pastor, 2007).

Někdy bývá masturbace nepřesně nazvána sebeukájením, tento pojem však také není přesný, protože masturbovat může i více lidí najednou (Polák, 2019).

3.3 Historické přístupy k masturbaci

V průběhu let se měnil pohled společnosti na masturbaci. Ačkoliv dnes je masturbace chápána jako přirozená součást sexuálního života, během historie bývala tato autoerotická činnost spjata s řadou mýtů a pověr, což vedlo k jejímu trestání, které se podařilo vyvrátit pomocí výzkumů až ve 20. století.

3.3.1 Starověk

Ve starém Egyptě byla masturbace spojena s počátkem stvoření světa. Antické Řecko považovalo masturbaci za přirozenou součást sexuálního života, za kterou nehrozil žádný společenský postih. Ve starověkém Římě i u starého židovského národa byly všechny formy sexuálního uspokojení, které nevedly k zplození dětí skalně odmítány (Polák, 2019).

3.3.2 Středověk

V křesťanském středověku byla masturbace považována za hřích. Za masturbaci byly ve středověku ukládány i různě dlouhé tresty ve formě půstu. Délka pokání se odvíjela od

osobního statusu jedince. Záleželo, zdali se provinil mladý člověk, který není ve svazku, jedinec v manželství nebo ten, co se vydal duchovní cestou. Polehčující okolností pro jedince, který zhřešil, také bylo, pokud jeho manžel nebo manželka neplnili manželské povinnosti a část odpovědnosti za masturbaci svého druha či družky se dotýkala také jich (Harvey, 2015).

3.3.3 Novověk

Ve druhé polovině 18. století byl vydán anglický pamflet neznámého autora s názvem *Onania*, který ovlivnil pohled na lidskou sexualitu až do 60. let 20. století. Jednalo se o příručku, která kázala o hříšnosti masturbace a jejím základem byly lékařské diagnózy vyzdvihující škodlivost masturbace (Eurozprávy, 2017).

Tyto názory se rozšířily a společnost začala věřit v její negativní vliv na fyzické či duševní zdraví. „V lékařských učebnicích se tvrdilo, že onanie je zodpovědná za vysychání míchy, způsobuje slepotu, slabomyslnost, epilepsii, impotenci, degeneraci a vyčerpání organismu, neplodnost, oči ztrácejí svoji barvu, zuby bělost a nakonec se tělo znetvoří celkovou deformací…“(Pastor, 2007, s. 121). Masturbujícímu člověku údajně zároveň hrozila ztráta zubů, výtoky z konečníku či ochlupacení dlaní (Winkie, 2024).

Vznikaly různé prostředky, které zabraňovaly masturbovat. Využívaly se různé upravené rukavice a řemínky, které měly za cíl vyvolat bolest při erekci. Někteří rodiče poutali své dítě na lůžko v postroji, který zabraňoval sebeukájení. Existovaly také přístroje, jež vydávaly zvukový signál, pokud se jedinec dotkl genitálií. V radikálních případech lidé podstupovali chirurgické zákroky, kdy docházelo k odstranění klitorisu nebo obřízce (Uzel, 2004).

3.3.4 Moderní doba

Mnozí lékaři a filozofové stále považovali masturbaci za spouštěč duševních chorob. Ačkoliv Sigmund Freud s tímto výrokem zpočátku souhlasil, během svého bádání dospěl k názoru, že masturbace může naopak zabránit vzniku neurózy. Tato myšlenka posléze rezonovala psychologickými a psychiatrickými přístupy. Zájem veřejnosti však vzbudily až knihy Alfreda Kinseyho vydané v letech 1948 a 1953. *Kinseyho zprávy* přinesly výsledky o studiích lidské sexuality a věnovaly se jak sexuálnímu chování muže, tak i ženy (Gershon, 2019).

Sigmund Freud později na jedné ze svých přednášek pronesl: *„Dámy a pánové, každý z nás přinejmenším jednou v životě onanoval, a kdo by to chtěl popřít, ten onanuje dosud.“* Tento výrok, který pronesl bez patřičného šetření, se díky pozdějšímu empirickému výzkumu ukázal jako téměř reálný (Pondělíček, 1971).

Pohled na masturbaci se také v průběhu 20. století měnil díky feminismu, hnutím za lidská práva homosexuálů, psychoanalytikům a výzkumům o sexuálně přenosných nemocech. Ačkoliv americká lékařská asociace v roce 1972 prohlásila masturbaci za běžnou sexuální aktivitu, která nemá dopad na lidský organismus, ještě v roce 1976 se ve výchovných příručkách objevovaly informace o škodlivosti sebeukájení. Masturbace údajně způsobovala ochabnutí těla, měla negativní vliv na pohlavní styk a byla spouštěčem osamělosti, která se mohla rozvinout v deprese (Uzel, 1991).

V 90. letech nebyl stále vytvořen celistvý pohled na škodlivost či přínosy masturbace. Někteří lidé stále vnímali sebeukájení jako něco nečistého či jako mravní úpadek. Nadále docházelo k odsuzování těch, kteří masturbují a byli vnímáni jako slabší jedinci, jež si nejsou schopni nalézt životního partnera. Na druhé stráně již existovaly výzkumy, které masturbaci chápaly jako běžnou sexuální aktivitu.

3.4 Aktuální přístupy k masturbaci

Ani 21. století nepřineslo vyřešení konfliktů mezi postoji a vlivy sebeuspokojování. V mnoha lidech stále přetrvává negativní pohled na masturbaci. Současná sexuální výchova a sexuální terapie považují za masturbaci za zdravou, vyzdvihují její pozitivní schopnosti na snížení stresu a zmírnění bolesti. Na druhou stranu je potřeba si uvědomit, že masturbace může přinášet také psychické potíže u lidí, kteří věří v její škodlivost a považují ji za hřích, a přesto sami onanují. Tito lidé se tak ocitají v kruhu a později si vyčítají důsledky svého jednání. Přesto však lze říci, že přístup k masturbaci a obecně lidské sexualitě se ubírá progresivnějším směrem (Winkie, 2019).

Liberálnější přístup k sexualitě posunul pohled i na samotnou masturbaci. Význam masturbace je pro každého jedince jiný. Odlišné jsou také přístupy odborníků, které se dají zařadit do několika kategorií.

3.4.1 Masturbace jako autonomní sexuální prožitek

3.4.1.1 Role masturbace jako bezpečné alternativy v sexuálním chování

Jak již bylo řečeno, na masturbaci je v současnosti pohlíženo jako na přirozenou součást sexuálních aktivit. Na rozdíl od sexu je masturbace zbavena rizika početí či přenosu pohlavních chorob. Zároveň je však dobré si uvědomit, že i masturbace může přinášet řadu zdravotních rizik, jako je infekce či různé poranění genitálu (Šilerová, 2003).

Podle amerického psychologa a sexuologa Albert Ellise je snadno realizovatelnou sexuální aktivitou pro jednoho, která nezasahuje do sexuálních práv druhých. Masturbace zároveň cvičí erotickou představivost a přinese téměř okamžité uspokojení (Uzel, 1991). Onanie může přinášet další řadu výhod, ať už se jedná o zlepšení psychického stavu, uvolnění stresu či napětí. Je však důležité si uvědomit jedinečnost a odlišnost každého člověka (Konsent, 2022).

3.4.1.2 Masturbace jako pomůcka k rozvoji sexuálních dovedností v partnerském sexu

Sexuolog Radim Uzel je toho názoru, že: „způsob dráždění vlastního genitálu má dosti podstatný vliv na utváření sexuálních stereotypů, může přispívat k vytváření harmonické párové aktivity v budoucnu, může však také v některých případech tuto aktivitu narušovat a kazit“ (Uzel, 1991, s. 76).

Masturbace však může mít i negativní vliv na partnerský sex v podobě předčasné ejakulace. Základ pro předčasnou ejakulaci mohl být položen už v pubertě, kdy se dospívající snažil o co nejrychlejší vyvrcholení, aby nebyl přistižen (Polák, 2019).

3.4.1.3 Masturbace jako jediný druh sexuálního uspokojení

Masturbace je častou alternativou párového sexu. Masturbace může být nezbytnou sexuální praktikou u dospívajících, kteří nemají adekvátní sociální interakce a zároveň nejsou natolik pohlavně vyspělí, aby si mohli budovat plnohodnotné vztahy a tím získat i sexuální styk. U mladých mužů zároveň pomáhá rozvíjet kreativitu a fantazii, která může ve starším věku dopomoci při nižší sexuální schopnosti k větší erotické stimulaci (Pondělíček, 2020).

Podle Josefa Donáta (2007) je onanie jediným ventilem, který může pomoci od sexuálního napětí těm jedincům, kteří nedosáhli 15 let věku a ze zákona nemohou mít pohlavní styk.

3.4.1.4 Masturbace jako druh hříchu či perverze

Největším kritikem masturbace zůstává církev. Ačkoliv se papež František několikrát vyjadřoval o sexuálním chování a sám považuje sex za dar od Boha, nadále zůstává skeptický ve svém postoji k masturbaci. O onanii hlásá, že je to druh deviace, mimo jiné takto označuje i pornografii či promiskuitu (Spinello, 2019).

Dospívající podle duchovních zneužívají masturbaci jako prostředek, kterým se zbavují sexuálního napětí. Podle teologa Hanse Rottera (2003) nemá masturbace vliv na zdraví, ale mohou se z ní vyvinout psychické nemoci. Samotná onanie se tak stává potenciálním symptomem hlubších problémů jako je strach z viny, trestu a pocitu méněcennosti. Teolog Jan Polák (2019) dodává, že masturbace může negativně ovlivnit lidské jednání, kdy člověk může díky onanii raději volit samotu, při níž se může oddávat této činnosti. Vliv může mít také na sebehodnocení či vztah s partnery či rodiči. Je však nutné podotknout, že v současné době bývá také církevní dogma narušováno věřícími s odlišným názorem.

3.4.2 Masturbace jako prostředek k obohacení vztahu

Podle odborníků je masturbace ve vztahu zdravá. Onanie může být v partnerském vztahu východiskem pro okamžiky, kdy jeden z partnerů není schopen mít sex, např. kvůli únavě, nemoci, rekonvalescenci po porodu apod. (Polák, 2019). Masturbace také pomáhá vyrovnávat rozdíly mezi různými frekvencemi touhy a pohlavní aktivity. Tento rozdíl je nejvíce patrný kolem 35. roku, kdy sexuální žádostivost žen spěje k životnímu maximu, zatímco mužská křivka touhy postupně klesá (Uzel, 2004). Běžnou součástí sexu bývá také vzájemná onanie, která vytváří vzájemnou empatii.

Masturbace ve vztahu však není schopna zcela nahradit partnerský sex, protože během onanie zcela chybí sociální spojení, které soulož poskytuje. Onanie se tak stává problematickou v té chvíli, kdy ji jeden z partnerů upřednostňuje před pohlavním stykem. Problémem se také stává ve chvíli, kdy její frekvence začne zatěžovat nejen společenský život jedince, ale také společné soužití (Page, 2023).

Masturbace bývá také útěchou, pokud jeden z partnerů pociťuje sexuální nedostatky. V neuspokojivém sexuálním vztahu onanují převážně ženy, které nejsou schopny jinak dosáhnout orgasmu. Dalším častým důvodem ženské masturbace během vztahů ale bývá i potřeba úplné intimity, kterou jsou schopny cítit pouze, pokud jsou samy v soukromí (Viqué, 2007).

3.4.3 Terapeutický přístup k masturbaci a vliv na zdraví

3.4.3.1 Jako příležitost se seznámit se svým tělem a reakcemi

Sebeukájení je jedním z nejefektivnějších způsobů, jak poznat své vlastní tělo a jeho intimní stránku. Pomáhá objevovat citlivá místa, erotogenní zóny a zároveň usnadňuje porozumění svému sexuálnímu vkusu (Fever, 2018).

Výzkumy prokázaly, že při masturbaci se uvolňují chemické látky, které jedinci pomáhají při koncentraci a učení. Onanie zároveň zlepšuje také kvalitu spánku díky pocitu uvolnění, který přichází po orgasmu a odbourává tím i stres. Podle dalších studií podporuje funkce imunitního systému a tlumí bolest. Mnoho žen se uchyluje k masturbaci právě kvůli tomu, aby si pomohly od menstruační křeče. Příznivý účinek může mít na snižování suchosti pochvy a tím i snížení bolesti při sexu (Noero, 2023).

3.4.3.2 Jako léčba sexuálních dysfunkcí

Dříve byl rozšířený názor, že častá frekvence masturbace vede k erektilní dysfunkci. Tento mýtus byl však pozdějšími studii vyvrácen a bylo potvrzeno, že neexistuje žádná souvislost mezi masturbací a erektilní dysfunkcí (Wisner, 2024).

„V současné sexuologii je masturbace často doporučována jako metoda léčby při některých sexuálních dysfunkcích, například při neschopnosti dosažení orgasmu“ (Vigué, 2007, s. 91). Jak již bylo zmíněno, masturbace je nejspolehlivější cestou k dosažení ženského orgasmu, neboť mnoho žen trpí anorgasmií (Uzel, 1991).

Masturbace bývá také doporučována jako jedna z technik, pomocí níž pacienti mající erektilní dysfunkci mohou oddálit svou předčasnou ejakulace. Studie potvrdily, že pomáhá zlepšovat sexuální výdrž a zvýšit intenzitu orgasmů (Murell, 2023).

3.5 Děti a masturbace

3.5.1 Před pubertou

Masturbace patří do běžných sexuálních aktivit u dětí, dospívajících i dospělých. Motivace a prožitek z této sexuální aktivity je během života odlišný. Děti od jednoho roku do šesti let mají snahu vyvolat sexuální vzrušení. Jejich motivací bývá zvědavost a navození příjemného pocitu (Šilerová, 2003). Zájem o tuto činnost upadá mezi šestým a desátým rokem a znovu přichází s nástupem puberty se zvýšeným zájmem o druhé pohlaví (Weikert, 2007). Masturbace dospívajících je oproti té dětské motivována sexuálně. Bývá spojena se sexuálními fantaziemi a cílem dospívajícího je touha po dosáhnutí uspokojení (Šilerová, 2003).

3.5.2 Dospívání

Věk prvního uspokojování je různý. Během puberty dochází k výrazným hormonálním změnám, k fyzickému růstu, vývinu sekundárních pohlavních znaků a psychologickým jevům, jež jsou ovlivněné sexuální touhou. Mnoho dospívajících se začíná věnovat autoerotické aktivitě, kterou většinou doprovází erotické představy, v nichž jedinec vystupuje střídavě aktivně i pasivně. Obecně však platí, že muži s masturbací začínají dříve, průměrně v 11. roku, u žen je to nejčastěji ve 13 letech (Polák, 2019).

Chlapci mezi 12. až 16. rokem masturbují velmi často. Cílem chlapeckého ukájení se je jednak touha po uspokojení sexuální touhy, zároveň masturbace funguje také jako prostředek k uvolnění, například po neúspěchu ve škole, při pocitu nedostatečné lásky apod. (Viqué, 2007). Oproti tomu důvodem první masturbace u dívek je snaha o prozkoumání vlastního těla. Po dosažení 15 let se však zvyšuje četnost masturbace a motivací se stává sexuální uspokojení (Viqué, 2007).

3.6 Důvody, proč by měla být masturbace obsahem sexuální výchovy

Ignorování tématu masturbace v hodinách sexuální výchovy dále umocňuje myšlenku, že se jedná o činnost, za kterou by se měl jedinec stydět. Zároveň tímto přístupem mohou být podporovány nezdravé stereotypy, z nichž může vyplynout, že poznávání sexuality nesouvisí s pocitem potěšení (Scott, 2017).

Maureen Pollack, spoluzakladatelka *Lovability*, organizace podporující sebevědomí žen v sexualitě, je názoru, že zavedení téma masturbace do školních osnov by zmenšilo počet sexuálně přenosných infekcí mezi dětmi a dospívajícími tím způsobem, že by si skrze ni vybili své sexuální projevy. Dále se staví proti argumentu, že masturbace může způsobit špatné duševní zdraví a jedince motivovat k čím dál častější masturbaci, která se stane závislostí. Těmto nebezpečím se dá podle ní vyvarovat tím, že sexuální výchova nastaví vhodnou komunikaci o těchto problémech. Také vyzdvihuje výhody masturbace, které daleko převažují nad těmito riziky (Blackwood, 2023).

Odbornice na sexuální a reprodukční zdraví, Teri Harris, považuje masturbaci za mocný nástroj pro vzdělávání o vlastním potěšení, anatomii a sexu a dodává: „masturbace nás učí o našich osobních touhách a potřebách a následně o tom, jak je komunikovat se sexuálními partnery. Všechny tyto klíčové prvky pak vytváří prostor pro získání konsensuálních sexuálních zážitku.“ Prostřednictvím masturbace se také dospívající učí o důležitosti dýchaní, nastavení mysli a o umístění erotogenních zón. Pedagogové by neměli poskytnout návod, jak postupovat při dosažení orgasmu, ale měli by předávat informace, které dospívajícím poskytnou podporu, že se nejedná o činnost, za kterou by se měl jedinec stydět či z které by měl mít výčitky (Brook, 2020).

Sexuální výchova by měla zároveň upozornit na čím dál častěji se objevující závislost na masturbaci zvanou onanismus. Jedinec trpící onanismem není schopen odolat impulzu, který jej nutí čím dál častěji masturbovat. Jedná se o návykovou impulzivní poruchu, při které se sexuální napětí vytrácí až po dosáhnutí vyvrcholení. Po čase však roste tato frekvence/potřeba znovu onanovat (Pastor, 2007).

U některých adolescentů dochází po masturbaci k pocitu viny. „Často se tak dotyčný dostává do začarovaného kruhu. Izolace a s ní spojená úzkost tlačí k masturbaci. Pokud k ní dojde, vzniká u jedince nový prožitek viny, který v něm vyvolává novou úzkost, z níž se snaží vymanit – novým úkonem sexuálního uspokojení“ (Polák, 2019, s. 28).

Masturbace se tak stává škodlivou, pokud se úlevný efekt, který masturbace přináší, stane rutinní záležitostí či celodenní aktivitou, jež omezuje ostatní činnosti, jako je chození do práce či školy, vídání se s přáteli (Šilerová, 2003). Pokud masturbace nabude podoby nutkavého jednání a stane se z ní úniková cesta před problémy je potřeba vyhledat odbornou pomoc (Viqué, 2007).

Učitelé sexuální výchovy by měli předat informace o vznikajících hnutích, která pomáhají lidem bojovat s touto závislostí. Jednou z těchto hnutí je *NoFap,* které propaguje život bez masturbace a vzniklo na základě diskuze na platformě *Reddit*, kde uživatelé debatovali o účincích abstinence od onanie. Dnes už existují také webové stránky, které informují o přínosech zřeknutí se masturbace (Rambousková, 2021). Toto hnutí slouží k podpoře komunity a sdílení užitečného obsahu o sexuálním sebezdokonalování. Je však důležité podotknout, že webové stránky neposkytují žádnou léčbu nebo terapii. V současné době má *NoFap* více než milion uživatelů z celého světa.

4 PORNOGRAFIE

Cílem této kapitoly bude poskytnout ucelený přehled o problematice pornografie, jakožto oblasti, která nepatří do obvyklých témat, jež jsou rozebírána při hodině sexuální výchovy. Jak již bylo několikrát zmíněno, tato oblast, stejně jako téma masturbace, je v této diplomové práci rozebrána komplexně tak, aby poskytla dostatek informací pro učitele sexuální výchovy, který by pomocí nich mohl koncipovat obsah vyučování na toto téma.

4.1 Definice

Termín pornografie vzniklý kombinací řeckých slov *porne* – prostitutka a *grafein - psát* původně označoval jakékoliv umělecké dílo, které zobrazovalo život, zvyklosti a praktiky prostitutek (Pastor, 2007). V průběhu staletí došlo k významovému posunu pojmu pornografie a v polovině 19. století se termín začal používat k označení erotických obrazů nebo literatury. Nicméně dodnes se vedou živé debaty o tom, co to pornografie je a jak ji poznat. Definice se různí z hlediska pohledu jednotlivých autorů a samotného chápání tohoto pojmu.

V česky vydaném *Slovníku cizích slov* z roku 1965 byla pornografie popsána jako pseudoumělecký brak s mravně pochybným obsahem zacíleným na uspokojování primitivních pudů. V roce 1985 britský psychologický slovník definoval pornografické dílo jako „naturalistické zobrazení něčeho obscénního“ (Uzel, 2004, s. 16).

Dva roky poté se v *Německém encyklopedickém slovníku* objevila definice: „pornografie je vulgárně naturalistické a nemorální zobrazování pohlavního života umění“ (Poštulka, 2007, s. 12). Několik dalších definic ji popisuje jako nástroj k překrucování sexuality a zneužívání obscénností za účelem zisku. Podle českého vydání encyklopedie *Universum* z roku 2002 jsou odlišné postoje společnosti k pornografii a erotice ovlivněny morálkou. Názory na pornografický a erotický obsah se liší odlišnou výchovou, různým kulturním prostředím apod. Tato definice tak přistupuje k problematice s větším porozuměním a je zakončena slovy: „rozhodnutí, zda se jedná o pornografii, či nikoli, závisí a posouzení díla v jeho komplexnosti, způsobu a formě jeho užití“ (Poštulka, 2007, s. 13).

Michael C. Rea (2001) specifikoval charakter pornografie pomocí 6 různých definic, které se nyní objevují v literatuře:

- pornografie jako prostředek pro zisk;
- pornografie jako subverzivní forma umění;
- pornografie jako materiál zobrazující muže a ženy pouze jako sexuální objekty;
- pornografie jako forma obscénnosti;
- pornografie jako nástroj utlačování;
- pornografie jako zdroj sexuálního vzrušení.

Dle Greenwooda (2018) lze pornografii v současnosti definovat různými způsoby v závislosti na kontextu či perspektivě. Nejvíce přijímanou definicí pornografie je, že se jedná o materiál zobrazující sexuální aktivity, který má za úkol vyvolat sexuální vzrušení, přičemž jeho ztvárnění není umělecké. Pornografické dílo může mít podobu videa, tištěného textu ať už komiksu či erotické povídky, fotografie, videohry se sexuální tématikou apod.

Pokud mají výše uvedené definice pornografie něco společného, je to snaha o její klasifikaci. Kvůli zápornému hodnocení pornografie byla a dodnes je konzistentně zařazována mezi jevy s negativními sociálními dopady (Poštulka, 2007).

Jak již zaznělo, přestože existuje nepřeberné množství definic pornografie, v konečném důsledku však zobrazení nahého lidského těla samo o sobě v uměleckých dílech či studijních materiálech není považováno za pornografii. Dle sexuologa Zlatka Pastora (2007) erotické dílo působí na estetické cítění a není vytvořeno za účelem vyvolání vzrušení. Oproti tomu úkolem pornografického obsahu je stimulovat sexuální touhu a zhmotňovat různé sexuální fantazie, které překračují obecně uznávané normy morálky a slušnosti.

4.2 Ukotvení pornografie v českém zákoně

Přestože od roku 1990 většina odborníků na trestní právo v České republice poukazuje na trestné činy v sexuální oblasti jako je znásilnění, pohlavní zneužívání apod., stále chybí přesná definice a vymezení pornografie (Uzel, 2004).

Trestní zákoník definuje pouze nakládání, tedy produkci, šíření nebo obchodování s tzv. tvrdým pornografickým materiálem, ve kterém se objevuje násilí či neúcta k člověku. A dále se vymezuje proti pornografii, ve které je znázorněn pohlavní styk se zvířetem. Trestní zákon zároveň stanovuje sankce pro ty, kteří zpřístupní pornografický obsah osobám mladším 18 let. Nezákonná je také výroba a nakládání s dětskou pornografií. Ale obecný pojem pornografie není v českém právním řádu vymezen (Zákon č. 40/2009, Sb., § 191-192).

4.3 Historický vývoj pornografického materiálu

Pornografie není žádným odrazem moderní doby, ale je hluboce zakořeněná v naší mysli a provází lidskou historii po tisíciletí (Gödtel& Uzel, 1994).

4.3.1 Pravěk

Existence raných forem pornografie se datuje od dob pravěku. Z této doby se zachovala díla, která byla vyrobená z trvanlivějšího materiálu, například sošky nahých žen s mohutnými ňadry např. na našem území objevená Věstonická venuše či Willendorfská venuše. Dále se objevily plastiky z terakoty zobrazující ztopořený penis a nástěnné malby. Dle některých historiků však byly tyto sošky a malby symbolem plodnosti a nebyly vytvořeny za účelem vzbuzování sexuální touhy. Historikové mimo jiné zjistili, že sexuální styk byl v té době chápán jako běžná činnost nevyžadující intimitu a nebyla k němu zapotřebí láska ani něha. Do výtvarného umění se však soulož v pravěku nikdy nepromítla (Poštulka, 2007).

4.3.2 Starověk

První dochované výtvarné a literární zpracování soulože mezi mužem a ženou lze nalézt na starých egyptských papyrech z doby asi 1 500 až 1000 před Kristem. Pohlavní styk mezi mužem a ženou byl zobrazován také v dílech v antickém Řecku. Samotná nahota však pro Řeky neznamenala sexuální touhu, ale byla běžnou součástí aktivit, jako je sport či studium (Poštulka, 2007).

Vedly se dlouhé debaty o významu výjevů se sexuální tematikou, jež zdobily veřejné i soukromé domy v Pompejích. Americký historik John Henrik Clarke se snažil pochopit smysl maleb v kontextu doby. Dospěl k názoru, že cílem erotických obrazů bylo poukázat na dobrý vkus majitele, nikoliv eroticky vzrušit návštěvníky. V 18. století se

rozhodlo, že předměty ze starého Řecka a Říma zobrazující otevřenost k lidské sexualitě musí být ukryty před společností a byly uloženy do tajných muzeí, kam měli přístup pouze majetní muži z vyšších tříd. Pro zbytek obyvatel byl vstup do těchto prostor zakázán (Tang, 2003).

4.3.3 Středověk

V 5. století přineslo křesťanství nový přístup k sexualitě. Sex se stal předmětem, který ovládal lidskou mysl a byl chápán jako nepřítel duše. Všechny výjevy lidské sexuality byly posuzovány jako problematické a nemorální. Církev se stala klíčovým faktorem v otázce posuzování hranic sexuální normy. Její vliv měl dopad na způsob, jakým dodnes hovoříme o pornografii v negativním slova smyslu, ale také na její samotnou podstatu (Nathan, 2007). Podle Isabel Tang (2003) křesťanství také způsobilo ono odtržení emocionální stránky od té sexuální. Ve 14. století se však začaly objevovat snahy o navrácení sexuální tématiky do veřejného života. Tomuto rozšíření dopomohl v 15. století vynález knihtisku, který se zasadil o rozšíření tiskovin včetně těch s pornografickým obsahem.

4.3.4 Novověk

Během 16. století byly pornografické výjevy ztvárněny v různých rytinách, kresbách a malbách známých umělců jako byl Giulio Romano či Leonardo da Vinci. V 17. století byly takovéto výjevy využívány jako satira vůči tehdejším přístupům církve. Během 18. století ve Francii pornografie sehrála důležitou politickou roli, když se satiricky postavila proti monarchii. Konflikt později vyvrcholil Velkou francouzskou revolucí (Tang, 2003).

Začátkem 19. století byl ve Velké Británii přijat zákon o obscénních publikacích. Pornografie v něm byla chápána jako dílo, jež má špatný vliv na mravy a narušuje morálku. Kvůli tomuto rozhodnutí pak musela být stažena i pornografická literární díla a jejich další vydávání bylo zakázáno (Nathan, 2007). V této době však došlo k vynalezení fotografie, která přinesla bezprostřednost a detailní realismus. Díky své minimální ceně při vyvolání se pornografie stala lehce přístupnou pro obyčejné lidi a poskytla konzumentům maximální soukromí. Umělci a fotografové však museli nahotě připisovat různé umělecké záměry, aby se vyvarovali zásahům policie, neboť

v té době platil již zmíněný zákon, který vnímal samotné vyobrazení sexu za nebezpečné (Tang, 2003).

4.3.5 Moderní historie pornografie

Vliv cenzury slábl a během 40. a 50. let byly uveřejněny nahé snímky Marilyn Monroe a dalších osobností. Zároveň v té době došlo k vydání prvního čísla pánského časopisu Playboy, který dodnes přináší kromě jiného i erotické fotografie žen. 60. léta přinesla masivní vzestup pornografických filmů, ty byly promítány ve veřejných kinech, jež mohli navštěvovat pouze dospělé osoby (Tang, 2003). Stěžejní moderní pornografické filmy, které se staly symbolem tohoto odvětví, přinesla však až 70. léta. Během 80. let došlo k rozvoji videokazet a později videodisků, které umožnily sledovat pornografický obsah v soukromí. Pornografické filmy se staly ještě populárnějšími a snadno dostupnými díky rozšíření internetu v 90. letech. S nárůstem počtu internetových uživatelů začal růst i pornografický internetový obsah, který bez ohledu na geografickou polohu konzumentů dokázal poskytnout širokou škálu kategorií. Pornografická videa zároveň inspirovala mnoho amatérů, kteří začali publikovat své fotky či videa (Kubota, 2017).

V roce 1997 na internetu existovalo přes devět set pornografických webů. V roce 2013 zveřejnila pornografická stránka *Pornhub* statistiky, ze kterých vzešlo, že všechna videa dohromady nacházející se na tomto webu mají celkem 15 miliard zhlednutí (Zimbardo, 2017). Statistika *Pornhub* ukázala, že v roce 2022 bylo na této stránce zveřejněno více než 2, 1 milionu videí (Statista Research Department, 2022). Toto množství videí je pouze na *Pornhubu*, kromě něj však existují další světově rozšířené webové pornostránky jako je *Youporn* či *Redtube*. V současné době stačí zadat do internetového vyhledávače pojem *„porno“* a objeví se miliony odkazů s vábivými vizuálními podněty. V této době existuje také velká škála žánrů, možností sledování z webkamery či v HD provedení, apod. a to vše je ve většině případů zdarma (Zimbardo, 2017).

4.4 Mládež a pornografie

Jak již bylo uvedeno, přestože je v České republice podle § 191 zákona č. 40/2009 sledování pornografie legální až od 18 let, její nepřístupnost se na internetu nedá

zaručit. Z tohoto důvodu se sexuálně laděným obsahem přichází do kontaktu i malé děti.

Hlavním důvodem, proč děti a dospívající vyhledávají pornografii, je zkoumání vlastní sexuality, kdy si například nejsou jisti svými sexuálními preferencemi a snaží se objevit, co se jim líbí (Slussareff, 2022).

Zatímco rodiče tipují, že se jejich děti dostávají do styku s pornografií mezi 13. a 14. rokem, samotné děti odhadují, že průměrný věk prvního kontaktu se pohybuje mezi 8. až 11 rokem. Věk dětí, co přichází do kontaktu s pornografickým obsahem, se snižuje díky technologickému růstu a souvisí s věkem, kdy děti dostávají vlastní telefon, který má připojení na internet (Slussareff, 2022).

Nepřístupnost mladistvým vůči pornografii zajišťuje pouze formální otázka *„Je vám více než 18 let?“,* která se objevuje před vstupem na webové stránky se sexuálně explicitním obsahem. Tato forma ochrany mládeže však není dostačující, neboť více než 75 % pornografických webů podává vizuální obsah před tím, než se objeví otázka na zletilost uživatelů. Samotné ověření věku uživatele využívalo v roce 2014 jen 3 % webů se sexuálně explicitním materiálem (Muller, 2014). Počet pornostránek využívající toto ověření v současné době není znám.

Problémem dnešní doby zůstává, že dospívající se může setkat s pornografickým obsahem, ačkoliv jej aktivně nevyhledával. Stačí kliknout na nějaký obsah, např. na hru nebo video, která ho dále přesměruje na nevyžádané stránky (Konsent, 2022).

Michaela Slussareff zmiňuje, že pornografie už není ve společnosti tolik tabuizované téma, jako bylo kdysi. Nicméně vyjadřuje názor, že děti musí být informovány o základních informacích: „jako je například, že porno není skutečný sex a že skutečný sex nemusí vypadat jako porno, pokud nechceme. Nebo že sledování pornografie samo o sobě není úplně špatné, ale je třeba ho regulovat, protože může být nebezpečné a návykové. A v neposlední řadě, že pornografii bychom nikdy neměli sdílet s ostatními, protože na ni nemusejí být připraveni nebo ji prostě nechtějí vidět“ (Slussareff, 2022, s. 183).

4.4.1 Statistiky a výzkumy

Již v roce 2001 Mark B. Kastleman ve své knize *The Drug of the New Millenium* přišel s výsledky výzkumu, podle kterých jsou největšími konzumenty internetové pornografie dospívající chlapci mezi 12 až 17 lety.

Z výzkumu *EU Kids Online,* který byl proveden ve všech zemí evropské unie v roce 2010 vzešlo:

- 14 % dotázaných dětí se do dovršení 12 let setkalo se sexuálně laděným obsahem, přičemž 7 % uvedlo za zdroj internet;
- 25 % dětí mezi 13. a 14. rokem, z toho na internetu 16 %;
- 36 % dospívajících mezi 15 a 16 lety a z nich 9 % vidělo internetový sexuální obsah.

Studie též zjistila, že české děti a dospívající se vícekrát průměrně setkali za poslední rok se sexuálně laděným obsahem než ostatní z jiných států Evropy (Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, 2012).

Nejnovější šetření projektu *EU KIDS ONLINE* bylo provedeno v roce 2020 v 19 evropských zemích. Šetření se zabývalo chováním dětí a bezpečností na internetu. Respondenty byli děti a dospívající ve věku 9-16 let. Studie se zabývala mimo jiné i online hrozbami, jako je interakce s cizími lidmi, kyberšikanou a přístupem k nevhodnému sexuálnímu obsahu. Ve výzkumu byl záměrně vynechán termín pornografie a místo něj byl používán obšírnější pojem - sexuální obsah značící obrázky, fotografie a videa se zjevným sexuálním podtextem. Z šetření vyplývá, že více než 40 % a více dětí v posledním roce mělo zkušenost se sexuálním obsahem v Chorvatsku, České republice, Španělsku a Srbsku. Oproti tomu méně než jedno dítě ze 4 přišlo do kontaktu s takto laděným obsahem ve Francii, Litvě či Lotyšsku. Ve všech dotazovaných zemích bylo sexuálně laděnému obsahu vystaveno větší procento chlapců než dívek a zároveň výzkum přinesl data o rostoucí pravděpodobnosti styku s tímto obsahem u dospívajících. Čím tedy jsou děti starší, tím se zvyšuje šance na zobrazení obsahu s erotickým zabarvením. Z výzkumu dále vzešlo, že největší počet dětí a mladistvých se sexuálním obsahem setkal na internetu, menší procento vidělo erotické video v televizi. Dále šetření zjišťovalo pocity, které měli respondenti po zhlednutí daného obsahu. Měli na výběr ze 4 možností – byl/a jsem šťastný/á, nebyl/a

jsem šťastný/á nebo rozrušený/á, byl/a jsem zneklidněný/a, byl/a jsem velmi rozrušený/á. Největší procento dotázaných uvedlo, že se po kontaktu s takto orientovaným obsahem necítili rozrušeně a ani šťastně. Zkušenost s erotickým obsahem ale může mít na některé dospívající velice negativní vliv (Šmahel et al., 2020).

Podle Michaelly Slussareff si však až 80 % dětí ve věku mezi 9 až 11 lety odnáší negativní zážitek z prvního sledování. V období mezi 15. a 16. rokem pak uvádí nepříjemnou zkušenost okolo 20 % diváků (2022).

Britská nezisková organizace *Dignify*, zkoumající sexuální zneužívání dospívajících, se v roce 2023 zaměřila na dopad násilné pornografie na žáky. V rámci výzkumu bylo vyzpovídáno 4 tisíce dospívajících ve věku mezi 14 až 18 lety. Z výzkumu mimo jiné vzešlo, že průměrný věk respondentů u prvního styku s materiálem se sexuálně explicitním obsahem bylo 12. let. Studie dále prokázala:

- 22 % dotázaných vidělo pornografický obsah několikrát;
- 1/5 uvedla, že pravidelně sleduje pornografii;
- 1 z 10 žáků se považuje za závislého na pornografii (Grant & Milmo, 2023).

4.4.1.1 Výzkumy v České republice

V roce 2017 a 2018 byl realizován v rámci organizace *EU KIDS ONLINE IV* na 89 českých základních a středních školách, který sledoval online aktivity a zkušenosti s online riziky u dětí a dospívajících. Během tohoto výzkumu bylo dotázáno 2825 dětí a dospívajících ve věku 9-17 let, kteří používají internet. Prostřednictvím výzkumného šetření bylo zjištěno:

- 29 % dětí a dospívajících přišlo do kontaktu se sexuálně laděným obsahem na internetu minimálně jednou za měsíc;
- 16 % chlapců a 7 % dívek se setkává sexuálně explicitními materiály denně;
- dospívající přicházejí častěji do kontaktu s erotickým obsahem než mladší děti;
- 80 % dětí a dospívajících uvedlo, že sexuální obsah, který viděli, nechápali jako obtěžující a dalších 5 % uvedlo, že z něj mělo negativní zážitek (Bedrošová et al., 2018).

Cílem dotazníkové studie sexuoložky Petry Sejbalové a Jany Martincové realizované v roce 2020 bylo zjistit, v jakém věku jsou děti vystavovány pornografickým obsahům. Výzkum probíhal u 1665 žáků a studentů na základních, středních školách a gymnáziích. Více než 12 % respondentů uvedlo, že se setkalo s pornografickým obsahem před dosažením 10. roku, ať už kvůli tomu, že porno aktivně vyhledávali, nebo mu byli náhodně vystaveni. Největší počet respondentů uvedl, že se prvně s eroticky laděným obsahem setkali poprvé ve 13 letech. Dále dotazovaní uvedli, že informace ohledně sexu a intimního života čerpají nejvíce od svých vrstevníků. 23 % respondentů dále uvedlo, že sleduje pornografický obsah s netradičními praktikami a převážně chlapci jsou více otevřeni sexuálním experimentům v běžném životě. Respondenti byli také dotazováni, zda sex zobrazovaný v pornu odpovídá skutečnému normálnímu sexuálnímu chování v běžném životě. Většina odpověděla, že zobrazovaný sex není běžným aktem. Z výzkumu bylo dále jasně patrné, že žáci a studenti čerpají informace z internetu, kdy 7 % uvedlo jako důvěryhodný zdroj přímo porno (Sejbalová & Martincová, 2020).

4.4.2 Důvody sledování pornografie dospívajících

Motivace ke sledování porna se v mnoha studiích liší. Pro adolescenty je přirozené zkoumání vlastní sexuality, seznamování a budování vztahů a zažívání prvotních sexuálních zážitků. V rámci tohoto objevování pak vyhledávají sexuální obsah v nejrůznějších podobách.

V roce 2014 odhalila česká studie, že důvodem vyhledávání sexuálního obsahu je zvědavost. Dále dospívající uvedli, že pornografii vyhledávají za účelem vyvolání sexuálního vzrušení či se díky ní dozvídají informace o sexu (Ševčíková & Daneback, 2014).

Mezi další důvody, proč děti a dospívající vyhledávají pornografický obsah, je podle *Konsent* (2022), že jej chápou jako jistý zdroj zábavy – nesledují jej pro vzrušení, ale čistě pro pobavení. Dospívající dále sledují porno za účelem potlačení stresu. Pornografie také může být pomocníkem při sebezkoumání vlastního těla. Další

motivací může být také snaha vyrovnat se vrstevníkům, kteří pornografii sledují či chápání pornografie jako inspiraci pro svůj budoucí sexuální život.

4.5 Pozitiva sledování pornografie

Pornografie může být využívaná jako ventil pro lidi, kteří mají sexuální úchylky. V takovém případě je brána jako prostředek, který umožní prožít fantazie v soukromí, aniž by došlo k ohrožování či obtěžování okolí. Pro handicapované nebo nemocné může být zároveň jediným spojením sexu s jejich běžným životem (Pastor, 2007).

Velmi často citovaný sexuolog Conrad Van Emde-Boas shrnul přínosy pornografie do několika aspektů. Podle něj pornografie může sloužit jako sexuální ventil pro ty, kteří nemají sexuálního partnera. Zároveň povzbuzuje nejistého člověka, kterého zbavuje obav ze sexu. Může být také pomocníkem při sexuální komunikaci, kdy partneři pomocí pornografie mohou komunikovat svá skrytá přání či výtky, které předtím neuměli sdělit (Uzel, 1991). V současné době výzkumy pouze potvrzují jeho pozitivní aspekty. Větší míra pozornosti je však věnována potenciálním úskalím pornografie.

4.6 Rizika sledování pornografie

Pornografie je nejtypičtějším formou sexuální obsahu. Je však důležité si uvědomit, že zprostředkovává zkreslenou podobu sexu a není vytvořena za účelem osvěty pro zlepšení sexuálního života. U nepoučeného diváka může vyvolat představy, které v něm mohou podpořit šok, který zažije, pokud bude srovnávat pornografii se zážitkem ve svém osobním sexuálním životě (Lebedíková, 2023). Pornografie může mít na nezkušeného diváka negativní vliv na různé oblasti, kterým se věnuje tato podkapitola.

4.6.1 Přehnané představy o lidském těle

Pornografie může mít neblahý vliv na představy konzumenta o svém těle a výrazně tak snižovat jeho sebevědomí. Pornografie vytváří představu dokonalosti zpevněných postav, vzhledu pohlavních orgánů, apod. Herci mívají též nebývalou výdrž a dokážou si užívat i ty nejkrkolomnější polohy během pohlavního aktu, které by v reálném sexu byly po fyzické stránce velice náročné. Je potřeba zmínit, že lidé s těmito tvary těl jsou vybíráni záměrně a pravděpodobně většina mužů hrajících v pornovideu užívá léky na

prodloužení erekce či podpůrné injekce. Dále velký vliv na samotnou délku pohlavního styku má také kamera a střih (Zimbardo, 2017). V divákovi může též pornografie probudit nerealistické očekávání o těle svého sexuálního partnera, o velikosti a vzhledu jeho genitálií apod. Pornografie může také posilovat fetišizaci určitých ras, pohlaví a různých typů tělesných proporcí (Boles & Tricaso, 2020).

4.6.2 Očekávání od pohlavního styku

Ani samotný pohlavní styk v pornografickém videu neodpovídá skutečnosti. Z toho hlediska je pravidelné sledování pornografie velice nebezpečné pro dospívající, kteří sami ještě pohlavní styk nezažili. Sex na videu klade, jak již bylo řečeno, důraz na fyzickou stránku člověka, je omezen na výkon, nejsou v něm přítomny emoce, city a ani plnohodnotná komunikace. Dospívající muž pak může vnímat ženu v běžném životě jen jako objekt své sexuální touhy, protože je naučen ignorovat emocionální potřebu žen. Pravidelní konzumenti pornografie jsou zároveň odrazováni od navozování citů, neboť budování vztahů vyžaduje vetší míru úsilí (Zimbardo, 2017).

Je důležité si dále uvědomit, že obsah pornografie je vytvářen podle preferencí cílové skupiny. Lesbické porno bývá odrazem fantazie heterosexuálních mužských diváků více než skutečným obrazem reálného sexu mezi ženami (Konsent, 2022).

Dalším potenciálním úskalím pornografie je fakt, že nehledí na bezpečné sexuální praktiky. Kondom je běžně používaný pouze v lesbickém pornu, kde dochází k jeho navlékání na erotickou pomůcku připomínající mužský penis. Pornoherci bývají vystavováni bakteriálním infekcím, které jim hrozí u střídání druhů sexu bez patřičné hygieny. Tento vliv pornografie na bezpečnost a hygienu během sexu byl zkoumán u dospívajících dívek. Ty, které pravidelně sledovaly pornografii, jsou více ochotné provozovat sexuální styk bez ochrany, jsou více otevřené provozovat análním sex či dávit se penisem a jiné praktiky, než ty, které tak často pornografické obsahy nevyhledávají (Häggström-Nordin et al., 2005).

V pornu také chybí tělesná blízkost, ta je považována za překážku, jež brání vizuálnímu detailu divákovi. Důležité je také samotné zakončení, kdy porno obvykle končí mužskou ejakulací, což může v mužích vzbuzovat, že jediným cílem pohlavního aktu je právě jejich orgasmus (Zimbardo, 2017).

4.6.3 Vliv na psychiku

Pornografie kromě jiného má vliv také na psychiku jedince. Problémem především u dospívajících je, že nemají dostatečně vyzrálý mozek natolik, aby byli schopni rozlišit, zda to, co vidí, je skutečné. (Harmer & Smith, 2007).

Podle Victora Clina patří k nejnebezpečnějším důsledkům pravidelného sledování pornografie opakovaná masturbace, která již je v této práci rozebrána. Pornografie ji podporuje silnou vizuální stimulací a může vést k posilování deviantních fantazií jako je znásilnění, zneužívání či ubližování protějšku při pohlavním styku. Tyto představy jsou posilovány orgasmem, který výrazně upevňuje masturbační závislost, jež se nedá potlačit ani silnými pocity viny (Muller, 2014).

Studiemi byla prokázána přímá korelace násilného pornografického obsahu s postoji mužů vůči ženám a jejich objektivizaci. Konzumenti sledující násilné porno více podporují objektivizaci žen a velké procento akceptuje některé mýty, které souvisí s viktimizací objeti po znásilnění, např. obviňují ženu za příliš vyzývavé oblečení (Grubbs et al., 2019).

Ačkoliv je pornografie schopna nahradit intimní vztah, u pravidelných konzumentů pornografických obsahů se častěji objevuje zhoršený psychický stav a příznaky deprese. Ačkoliv tedy porno může fungovat jako náhrada za pohlavní styk, může zároveň diváka uvést do začarovaného kruhu sexuální izolace (Zimbardo, 2017).

4.6.4 Vliv na partnerské vztahy a spokojenost ve vztahu

Pornografie může též upevňovat v mužích erotické představy, ve kterých jsou ženy zobrazovány jako subjekty hnané neukojitelnou touhou, zbaveny zábran, které přebírají iniciativu a jsou ochotny naplňovat všemožné touhy bez ohledu na kvalitu partnera (Gödtel & Uzel, 1994).

V samotných mužích má schopnost probouzet falešné představy o sexuálních tužbách svých partnerek či manželek. Ti se pak mylně domnívají, že všechny ženy touží po velkém penisu a muži, který bude schopen souložit hodiny. Tato představa pak v samotných mužích vzbuzuje komplexy méněcennosti a svou délku penisu, či délku výdrže při sexu považují za nedostatečnou (Zimbardo, 2017).

Victor Cline dodává: „častým vedlejším účinkem bývá, že se u závislých mužů dramaticky sníží schopnost milovat (např. začnou výrazně oddělovat sex od přátelství, náklonnosti, starostlivosti a jiných zdravých citů a rysů, které prospívají partnerským vztahům). Sexuální stránka věci se pro ně v jistém smyslu odlidští. Mnozí z nich si také vypěstují „stav cizího ega“ („temnou stránku“), jehož základem je asociální chtíč, zbavený většiny hodnot. V určitém ohledu jakési syrové „id“. Za čas se vzrušení čerpané z masturbace u pornografie stane důležitějším než skutečné životní hodnoty“ (Muller, 2014, s. 28-29).

4.6.5 Sexuální dysfunkce

Antipornografický propagátor Gary Wilson porovnával chronické nadužívání sledování pornografie s dalšími závislostmi jako je závislost na hraní her či patologické hráčství. Ukázalo se, že všechny tyto závislosti mají na mozek vliv stejně jako drogy. Co se týká centra odměn, čím více je člověk vzrušen, tím více dochází k vyplavování dopaminu a tím méně mechanismus reaguje (Zimbardo, 2017). Pokud dochází k nadměrné stimulaci tohoto hormonu štěstí, hrozí, že nedojde k aktivaci příslušné části mozku a je možné, že mohou nastat problémy s dostavením erekce se skutečným partnerem, snížení citlivosti penisu či neschopnosti dosáhnutí orgasmu (Boles & Tricaso, 2020).

4.6.6 Vliv na další oblasti života

Pornografie může mít také vliv na další oblasti života, jako je například finanční stránka, kdy je člověk natolik ovlivněn, že dává čím dál větší obnos peněz do placeného pornografického obsahu. Přestože závislost na vzrušení může mít u každého jedince jiné dopady na chování či fyziologickou stránku, je jasné, že vliv pornografie se více či méně objevuje v běžných situacích, které nepřináší okamžité uspokojení, jež přináší právě pornografický obsah (Zimbardo, 2007).

4.7 Závislost na pornografii

Existuje mnoho důvodů, proč jsou lidé závislí na pornografii. Dle Keitha Rose je hlavním důvodem mozek, respektive jeho chemické reakce vyvolané sexuálním vzrušením. Pornografie stejně jako sex aktivuje tento systém, při kterém dochází k uvolňováním různých neurotransmiterů. Při sledování porna se uvolňuje dopamin a norepinerfin, obě chemické látky posilují zájem o obsah a vytváří soustředění. Oxycotin a vasopresin zároveň posilují spojení mezi pocity a obsahem. Endorfin zde působí jako přirozený opiát, který přispívá k pocitu potěšení z erotického obsahu. Po vyvrcholení se uvolňuje

serotonin, který ovlivňuje náladu a emoční reakce jedince. Dlouhodobý vliv pornografie může zvýšit toleranci sexuální stimulace, kvůli které konzumenti vyhledávají stále více explicitnější žánry porna, aby dosáhli stejné úrovně uspokojení (Rouse, 2024).

Dalším faktorem, který zvyšuje návykovost pornografie a kvůli kterému vzrostla poptávka po obsahu se sexuální tématikou, je jeho všudypřítomnost. Motorem 3A pak nazývá americký psychoterapeut Alvin Cooper 3 faktory, které ulehčují získání obsahu pro dospělé. Roli hraje již zmíněná přístupnost (accessibility), cenová dostupnost (affordability) a anonymita (Weir, 2014).

Výzkumy ukázaly, že další příčinou závislosti na pornografii je vystavení pornografickému obsahu v brzkém věku, tedy před dosažením puberty, kdy je lidský mozek nejvíce ovlivnitelný. Dále mají větší sklony k závislosti lidé, kteří utrpěli nějaké trauma či lidé prožívající sociální izolaci. Paradoxem tedy zůstává, že čím více se člověk oddává pornografickým obsahům, tím více roste jeho osamocenost a úzkost z lidského kontaktu, což ještě více umocňuje onu zmiňovanou závislost (Rouse, 2024).

Peter Kleponis (2021) popsal 6 běžných příznaků závislosti na pornografii:

- mám skvělý pocit při sledování pornografie;
- toleruji deviantní či násilný obsah;
- cítím hněv, pokud nemohu sledovat porno;
- udělám cokoliv, abych mohl/a sledovat porno;
- cítím se být nucen/a sledovat pornografii;
- můj život nemám ve svých rukách.

Tyto pocity podle něj prožívají závislí lidé, kteří se oddají přílišnému sledování pornografických obsahů. Nebezpečím pornografie je schopnost zmírňování emocionální bolesti a závislý jejím sledováním může strávit velké množství času, díky kterému může riskovat ztrátu zaměstnání či partnera. Zároveň se zvyšuje již zmíněná tolerance u deviantních obsahů.

Mezi další příznaky závislosti na pornu patří: ignorování každodenních povinností kvůli sledování pornografie, stále se objevující pocit studu po dalším a dalším zhlednutí porna, upřednostnění pornografie před skutečným sexuálním životem či investování

peněz do placeného obsahu. Pornografie může být brána také jako způsob, jak se vyrovnat s poruchami duševního zdraví jako jsou: úzkostná porucha, deprese, porucha osobnosti, obsedantně-kompulzivní porucha, posttraumatická stresová porucha apod. Nezřídka kdy se vyskytuje u lidí závislých na návykových látkách (Quinn, 2023).

4.7.1 Současný boj proti závislosti na pornu

Současná společnost začala k pornografii přistupovat komplexněji. Zbořilo se tabu, kdy lidé popírají, že pornografii nikdy nesledovali. Otevřelo se také téma negativních dopadů, které byly zmíněny v předchozích kapitolách. Statistiky ukazují, že neustálé stoupá počet uživatelů a závislých na konzumaci pornografie. Za účelem pomoci lidem závislým na konzumaci pornografického obsahu bylo vytvořeno několik organizací. V České republice vznikla v roce 2017 nezisková organizace *NePornu,* která nabízí pro lidi, kteří se cítí závislí možnost E-kočinku skrze emailovou komunikaci. Projekt zároveň nabízí i pravidelná setkání podpůrných skupin v online prostředí či osobně. Dále je možné se připojit do internetové komunity, kde uživatelé diskutují o problematice porna a zároveň si zde také mohou sdílet své úspěchy s bojem proti závislosti (Vochozka, 2023).

Závislost na pornografii pomáhají překonat také terapeutické aplikace, které se dají stáhnout do mobilu. Není žádnou novinkou, že v aplikacích, které jsou zaměřené k podpoře závislosti, se nachází mimo jiné i kolonka pornografie. Společným znakem aplikací zaměřených na boj proti závislosti na pornografii jako je například *Porn Addiction Calender* či *Victory* je, že provádí každodenní kontroly a zaznamenávají pokrok. Většina těchto aplikací má také systém vzájemné podpory, díky kterému uživateli chodí dopisy/modlitby, nebo citáty, které pomáhají motivovat k abstinenci. Aplikace *Brainbuddy* dále nabízí možnost nastavení si osobních výzev či vytvoření vlastního týmu, který závislého bude podporovat (Zammit, 2021).

V aplikaci *I am sober* je navíc možné připojení se ke komunitě, která navzájem sdílí své úspěchy i neúspěchy. Uživatelé si zde mohou navzájem pomáhat a sdílet techniky, jež pomáhají v boji proti závislosti (Müller, 2022).

V současné době se točí studentský dokumentární film s názvem *Autoerotikon* režiséra Šimona Jindry, který je zde zároveň hlavní postavou. Dokument přinese jednak obecné

informace o závislosti na pornografii, ale také i bezprostřední reakce nejbližších, které režisér poprvé seznamuje se svým návykem. Sám režisér byl hostem v podcastu *Vyhonit ďábla*, jenž otevírá tabuizovaná témata, mimo jiné i onu zmíněnou závislost (Vávra, 2024).

4.8 Spory o vliv pornografie

Názory na vliv a samotnou pornografii rozdělují společnost. Odpůrci pornografie ji mimo jiné vnímají jako sexistickou, zobrazující rizikové chování, jako je násilí či zneužívání. Produkčním společnostem bývá vyčítáno, že herce vykořisťuje a zneužívá pro velký zisk (Greenwood, 2018, s. 240). Lidé s negativním postojem k pornografii svou kritiku nejčastěji opírají na vliv, který má na trestnou činnost. O tomto vlivu se dodnes vedou dlouhé spory.

Například dánský výzkum ze 70. let 20. století vyvrátil dosud panující postoj k erotice, jako k činiteli, jež má vliv na zvyšování sexuálně trestné činnosti. Ačkoliv se v těchto letech dekriminalizovalo porno a došlo na 5 let ke zvýšení zájmů o pornografii, nedošlo k nárůstu sexuálně trestných činů (Uzel, 2004).

Oproti tomu dle vědeckého výzkumu Jill Manningové přináší vystavování pornografického materiálu mimo jiné o 22 % větší riziko sexuálně trestných činů. Zároveň má pornografie také vliv na zvýšení počtu sexuálních deviací (Wright, 2011).

Dále bývá pornografii přičítán vliv na předčasné zahájení sexuálního života. Tento negativní dopad byl potvrzen studií z roku 2008, jež byla uveřejněna v odborném časopise *Cyber Psychology and Behavior.* Výsledky přinesly spojitost mezi těmito činiteli, kdy dospívající, kteří byli ve věku 12-17 let vystaveni pornografickým materiálům začali svůj sexuální život dříve, než vrstevníci, kteří k pornografii neměli přístup (Kraus & Russell, 2008).

Ve stejném roce byl v Austrálii uskutečněn i retroaktivní výzkum, který zkoumal příčiny sexuálně agresivního chování dětí. Z výsledků vyplynulo, že sexuálně násilnické děti aktivně vyhledávaly a sledovaly pravidelně pornografické materiály (Muller, 2014). Pozdější výzkumy však tento ani předchozí vliv nepotvrzují, a tak spory o vlivu sexuální výchovy ve škole dále pokračují.

5 LGBTQ+ TÉMATIKA JAKO PROBLEMATICKÁ OBLAST SEXUÁLNÍ VÝCHOVY NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

Obsahem této kapitoly je podat základní přehled o problematice tématu LGBTQ+. Jak již bylo zmíněno v úvodní části diplomové práce, jedná se o velmi aktuální téma, kdy vzrůstá počet dospívajících, kteří se k těmto komunitám hlásí. Co se však týká informací o těchto oblastech, aby došlo ke komplexnímu probádání těchto dvou témat, bylo by nutné jim věnovat minimálně celou další odbornou práci. Z toho důvodu je tato kapitola koncipována jako doporučení pro učitele a v neposlední řadě jsou v ní sepsány různé zdroje, které mohou pomoci učiteli či lektorovi při výuce LGBTQ+ témat.

Z průzkumu *České středoškolské unie* v roce 2020 vzešlo, že až polovina studentů se nikdy během svého studia nesetkala s tématy, které se věnují sexualitě, sexuální preferenci a genderové identitě (Mezipatra QFF, 2024). Toto zjištění potvrdil také v roce 2022 výzkum *LGBT+ studující a témata ve školách* realizovaný Pedagogickou fakultou na Univerzitě Karlově, který zjistil, že LGBT+ témata skutečně nepatří mezi obvyklá témata sexuální výchovy na 2. stupni základních škol (Macháčková & Smetáčková, 2022).

Nedostatek vzdělání v této oblasti se pak může odrazit na celkovém přístupu k osobám, jež nemají většinovou sexuální orientaci či genderovou identitu, které zastřešuje označení LGBTQ+.Tato zkratka tak slouží pro osoby, *„které se na základě své sexuální nebo genderové rozmanitosti identifikovaly s některou z LGBTQ+ identit, či akceptovali své zařazení do široce definované skupiny „LGBTQ+ lidí"* (Pride Business Forum, 2022). Zkratka LGBTQ+ tedy zahrnuje lesby, gaye, bisexuální, transgender, queer osoby a dále pak osoby intersexuální či asexuální (Prague Pride, n.d.).

V současné době, kdy je kladen velký důraz na inkluzivní školství a vznikla potřeba tuto problematiku zařazovat do vyučování, aby se všichni cítili zastoupeni a předešlo se případné šikaně či diskriminaci.

O důležitosti zastoupení témat LGBTQ+ v moderní výuce je si vědom také současný ministr školství Mikuláš Bek, který problematiku sexuální orientace chce zařadit do hodin dějepisu. Proti tomuto návrhu však vystupuje například místopředseda sněmovního výboru pro vědu, vzdělávání, kulturu, mládež a tělovýchovu Zdeněk

Kettner, který považuje LGBTQ+ komunitu za ideologický konstrukt, jež je v rozporu s biologickým výkladem pohlaví (Müller, 2024).

Tématikou genderu a identity se bude 17. a 18. října v Pardubicích zabývat 32. kongres, který pořádá nezisková organizace *Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu.* Tato organizace pomáhá připravovat pedagogy, psychology a další odborníky na oblasti sexuální výchovy. Na konference se mají možnost přihlásit pedagogové, kteří mají zájem podílet se na pozitivním vlivu na zdraví a wellbeingu ve školním prostředí v kontextu výchovy a vzdělávání o sexualitě. Jsou naplánované různé přednášky a workshopy s odborníky z oblasti sexuologie, psychologie, práva, historie apod. a zároveň se zde představují nevládní organizace, které školám nabídnou kvalitní program na sexuální výchovu (Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, 2024).

5.1 LGBTQ+ žáci ve třídě

Jaroslav Mašek, učitel a lektor kurzů pro učitele a ředitele základních a středních škol, sepsal pro vyučující 10 způsobů, kterými by se měli řídit, pokud chtějí navodit bezpečné prostředí pro LGBT+ žáky ve třídě. Mašek radí:

- věnujte pozornost genderovým stereotypům a snažte se je vyvracet;
- vybírejte genderově neutrální výrazy a volte vhodný jazyk;
- integrujte LGBT+ témata do různých předmětů;
- uvědomujte si různé rodinné struktury všech žáků;
- aktivně bojujte proti jakémukoli projevu nenávisti;
- zaveďte jasná pravidla a postupy tak, aby sloužily jako prevence proti diskriminaci a šikaně;
- komunikujte jasně a otevřeně, aby se všichni žáci cítili přijímáni a podporováni;
- poskytněte podporu těm, kteří se rozhodli promluvit o své sexuální orientaci;
- uchovejte informace o identitě žáků v důvěrnosti;
- poskytněte žákům přístup k vhodným materiálům (2021).

„Obecně doporučováno je také v rámci třídního kolektivu nerozdělovat skupiny na “holky” a “kluky”, protože tím jednak vyčleňujeme trans a genderově rozmanité

dospívající, a zároveň tak můžeme podporovat genderové stereotypy“ (Macháčková & Hrdličková, 2023).

5.2 Podpora učitelů v problematice LGBTQ+ témat

Sociální geograf Michal Pitoňák, Ph.D., založil spolek *Queer Geography.* V rámci spolku spolupracují vědečtí a pedagogičtí pracovníci a další osoby, které pojí zájem o problematiku sexuality a genderu. „Queer Geography má primární zájem přispívat ke zlepšení životní situace ne-heterosexuálních osob, osob s genderovou non-konformitou, HIV pozitivních osob, osob žijících s AIDS a dalších osob, které jsou zasažené syndemickým působením menšinového stresu, stigmatizací či diskriminací; popřípadě jejichž životní situace stagnuje, či se zhoršuje z důvodu nedostatečné úrovně poznání, či nedostatečné intenzity transferu vědění mezi jednotlivými obory“ (Queer Geography, (n.d.).

Společnost Queer Geography připravila příručku *GaminGEE,* která má sloužit vyučujícím jako zdroj informací s cílem pochopit pojmy moderní sexuální výchovy jako je gender, pohlaví, genderové vyjádření, genderová identita. Obsahem této příručky je 11 témat: identita v otázce rozmanitosti sexualit a rozmanitosti genderové, sexuální zdraví, násilí, komunikace, diverzita v lásce i romantice, zákony v Evropě, sexuální vývoj, vlivy prostředí a běžné stereotypy, dostupnost a vliv pornografie a mikroagrese, jež pedagogovi pomohou jak správně přistupovat k této novodobé problematice (GaminGEE, 2023).

Vyučující zároveň mohou využít internetový *Slovníček pojmů,* který jim pomůže ohledně názvů identit a připravil jej festival hrdosti, Prague Pride či publikace *Být LGBTQ+ v Česku 2022*. Queer Geography také navrhuje, aby si vyučující nechali pojmy vysvětlit přímo od dospívajících (Macháčková &Hrdličková, 2023).

Pro budoucí a současné pedagogické pracovníky vznikla v roce 2020 příručka *Cesta k genderově citlivému vzdělání.* Obsahem metodiky jsou témata a aktivity, které pedagogy a lektory uvedou do celkové problematiky genderu. Kapitola je také věnována genderové (ne)rovnosti ve společnosti a ve škole. Účastníci se také učí navrhovat a připravit aktivity do vyučovacích hodin tak, aby bylo vyučování pojato genderově citlivě. Součástí příručky jsou také videa (Hodická et al., 2022).

Česká televize vytvořila na svém portále ČT EDU materiály, které se na problematiku LGBTQ+ zaměřují a mohou pomoci pedagogům s komunikací o těchto tématech. Pomocí těchto materiálů se dospívající např. dozví rozdíl mezi manželstvím či registrovaným partnerstvím, dále se seznámí s transsexualitou a blíže je mu také přiblížen proces coming outu. Mimo jiné vyučující zde naleznou další náměty do výuky sexuální výchovy jako takové či další témata jako je výuka genderu či reprodukce. Celý okruh nazvaný *Lidská sexualita, gender a rozmnožování* pak skýtá 52 videí a 25 pracovních listů, které mohou učitelé využít během vyučování výchovy k občanství nebo výchovy ke zdraví (ČT EDU, n.d.).

Pokud se učitel rozhodne zařadit některé z témat týkající se genderu a sexuální rozmanitosti, může se inspirovat na webu www.ucimolgbt.cz**,** na kterém spolupracovala Koalice za rozmanitost ve školách s Pedagogickou fakultou UK v rámci projektu *Time Is Now.* Tato webová stránka vysvětluje důvody, proč je potřebné zabývat se LGBT+ či jak o této problematice učit. Učitelům poskytuje podporu, jak si obhájit LGBT+ témata před námitkami, které mohou vznést rodiče či vedení školy. Pro žáky jsou na webu umístěné metodické listy a popisy možných aktivit, které může pedagog využít při výuce jednotlivých předmětů, ale také během vedení třídnických hodin. Důležitou součástí je také slovníček základních pojmů, které se vztahují k LGBT+ problematice (Učímolgbt.cz, 2024).

Queer témata přináší do škol projekt *Mezipatra na školách,* který pomocí projekcí a následných debat vyvrací přetrvávající předsudky a učí vzájemné empatii tak, aby se podpořil zdravý rozvoj jedince a zlepšila se celková dynamika třídy. Tento projekt zároveň nabízí proškolení pro vyučující (Učímolgbt.cz, 2024). Školy mohou využít program organizace *Duha*, který je zaměřen na prevenci homofobie a homofobní šikany u žáků 7. až 8. tříd. Dalším programem zaměřující se na LGBTQ+ tématiku je preventivní program *Bez násilí*, který je zaměřen i na prevenci partnerského, sexuálního a homofobního násilí (Queer Geography, n.d.).

Na podporu a inspiraci rodičům a pedagogům, kteří chtějí porozumět otázkám genderu a sexuální orientace, vydal Národní pedagogický institut 4dílný podcast *Nová generace – vztahy, sexualita a gender ve škole*. Moderátorka Petra Svoboda si do každého dílu

pozvala hosta, který má k těmto tématům blízko a je schopen zjednodušeně uvést vyučující a rodiče do současné problematiky světa dospívajících (NPI ČR, n. d.).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

V teoretické části bylo nastíněno dospívání, jakožto složité období v životě mladého člověka. Tato kapitola sloužila pedagogům, kterým by mohla pomoci pochopit potřeby, které dospívající mohou mít, a sloužila také jako základní rámec, od kterého by se měl odvíjet obsah sexuální výchovy. Dále byl vymezen současný stav sexuální výchovy a příprava na hodiny sexuální výchovy u studentů pedagogických fakult vysokých škol. Práce také rozebírala do detailu dvě důležitá témata sexuální výchovy, tedy téma masturbace a pornografie. V neposlední řadě byla rovněž zahrnuta i témata genderu a sexuální orientace ve formě doporučení pro pedagogy, co se týká metodik a celkové výuky.

V praktické části diplomové práce bude představen vlastní výzkum zabývající se přístupy studentů výchovy k občanství k sexuální výchově. Budou zkoumány rozdíly a podobnosti ve zkušenostech, které studenti získaly během svých školních let, ale i při vedení výuky. Dále budou rozebrány také názory na realizaci a obsah sexuální výchovy. Prostřednictvím rozhovoru pak bude více přiblížen průběh výuky zabývající se pornografií.

6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

6.1 Výzkumný cíl

Cílem výzkumu je zmapovat postoje a zkušenosti studentů oboru výchovy k občanství s tématy sexuální výchovy na druhém stupni základní školy.

Tento cíl výzkumného šetření byl vybrán z toho důvodu, že témata sexuální výchovy, která by měla být realizována v hodinách výchovy ke zdraví, se však ve školní praxi probírají velmi stroze a zároveň bývají často obsažena v předmětu výchovy k občanství. Výzkum může přinést potřebu přezkoumat a aktualizovat učební osnovy tak, aby více odpovídaly aktuálním potřebám, a zároveň poskytne zpětnou vazbu ohledně efektivity současné výuky sexuální výchovy. Výzkum může obohatit o přehled názorů a postojů, které mají studenti výchovy k občanství na sexuální výchovu, a taktéž pomůže identifikovat oblasti, u kterých budou studenti potřebovat metodickou podporu.

6.2 Dílčí výzkumné otázky

Jaké mají studenti výchovy k občanství zkušenosti s výukou sexuální výchovy během svých školních let na základní škole?

Jaká témata sexuální výchovy považují studenti výchovy k občanství za důležitá?

Jaké zkušenosti mají studenti výchovy k občanství s tématy sexuální výchovy ve svém terciárním vzdělávání v rámci teorie či praxe?

Tyto výzkumné otázky byly zvoleny tak, aby poskytly strukturu pro výzkumný proces, minimalizovaly nejasnosti a zajistily rámec, pomocí něhož budou výsledky výzkumu srozumitelné.

6.3 Volba výzkumného přístupu a sběru dat

Pro naplnění výzkumného cíle byl zvolen smíšený výzkum, který umožňuje kombinovat kvalitativní a kvantitativní metody, díky kterým pak výzkum přinese širší perspektivu, než kdyby byl využit pouze jeden z možných postupů (Hendl, 2012).

Existují dvě schémata smíšeného výzkumu. Prvním modelem je takzvané simultánní kombinování, při kterém se využívají obě metody ve stejném okamžiku. Druhým modelem smíšeného výzkumu je takzvané sekvenční kombinování, kdy je použita jedna metoda a její výsledky jsou pak uplatněny při realizaci metody druhé. Obě metody musí být dovedeny do konce, aby došlo ke správnému porozumění danému jevu a výsledky jak kvantitativního, tak i kvalitativního výzkumu byly platné i v situaci, kdy by se publikovaly odděleně (Voňková, n.d.).

Konkrétně pro tento výzkum bylo použito schéma QUAN-qual, kdy se pomocí polostrukturovaného rozhovoru upřesnily a doplnily informace, které vyplynuly z dotazníkového šetření. Mezi přínosy dotazníku patří jednak jeho snadné rozposlání a vyplnění velkým počtem respondentů, ale také jeho nižší náklady, než u jiných metod sběru dat. Dotazník se zároveň i snadněji analyzuje skrze statické nástroje. Další výhodou je, že poskytuje respondentovi možnost odpovědět anonymně, což může vést k upřímnějším odpovědím, než by se výzkumníkovi dostalo při rozhovoru.

Naopak výhodou polostrukturovaného rozhovoru je, že badatel, ačkoliv má připravené hlavní schéma rozhovoru, může pořadí otázek libovolně měnit, podle předchozí

odpovědi respondenta. Výzkumník se také může hlouběji zaměřit na určitý problém, který vyplynul z konverzace a tazateli je zároveň umožněno, aby objasnil nejasnosti či doplnil svou odpověď.

7 KVANTITATIVNÍ ČÁST A PŘEDSTAVENÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

7.1 Metoda sběru dat

Kvantitativní šetření bylo realizováno pomocí online dotazníku skrze online službu Google Forms. Respondentům bylo umožněno vyplňovat dotazníkové šetření v průběhu května a června 2024.

Respondentům byl na začátku dotazníku představen cíl výzkumného šetření a byli ujištěni o anonymitě a byli též ubezpečeni, že data poslouží ryze pro účely této diplomové práce.

Vyplňování dotazníku trvalo přibližně 10 minut a mohli jej respondenti vyplnit pomocí počítače i mobilního zařízení. Před zahájením dotazníku proběhlo pilotní dotazníkové šetření, ve kterém byla pomocí několika vybraných osob otestována technická funkčnost a srozumitelnost otázek. Poté byl dotazník rozposlán elektronickou formou prostřednictvím emailové korespondence a sociálních sítí. Výsledky byly následně graficky znázorněny pomocí grafů a tabulek, které jsou součástí šetření.

Dotazník obsahoval celkem 22 otázek, ale počet otázek se u každého respondenta měnil v závislosti na odpovědi, kterou zvolil. Otázky byly rozděleny do pěti sekcí (viz příloha č.1). První část zkoumala demografické údaje. Obsahem druhé části je přístup dotazovaných studentů k sexuální výchově. Třetí část se zaměřovala na zkušenosti studentů během školních let na základní škole. Ve čtvrté části dotazovaní volili důležitá témata sexuální výchovy a poslední část se zaměřovala na vedení výuky sexuální výchovy a možné dovzdělání studentů. Respondenti vyplňovali jednak uzavřené otázky, ve kterých měli na výběr jednu, nebo více možných odpovědí, tak i otázky otevřené. V některých otázkách byla zároveň možnost zvolit *„jiná“* kde mohli respondenti vepsat svou odpověď.

7.2 Výzkumný soubor

Během dvou měsíců se kvantitativního šetření zúčastnilo celkem 52 respondentů, kterými byli studenti výchovy k občanství třetího ročníku bakalářského studia a prvního a druhého ročníku magisterského studia.

7.3 Představení výsledků dotazníkového šetření

Kvantitativního šetření se zúčastnilo celkem 52 respondentů, kterými jsou studenti výchovy k občanství ve třetím ročníku bakalářského studia, prvního a druhého ročníku navazujícího magisterského studia.

Tabulka č. 1: Četnost respondentů dle pohlaví

Pohlaví	**Četnost**	**Procenta**
Ženy	37	71, 2 %
Muži	15	28, 8 %
Celkem	52	100, 0 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 2: Ročník studia

Ročník	**Četnost**	**Procenta**
Třetí ročník bakalářského studia	21	40, 4 %
První ročník navazujícího magisterského studia	17	32, 7 %
Druhý ročník navazujícího magisterského studia	14	26, 9 %

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 1: Důležitost sexuální výchovy (vlastní zpracování)

Jak z grafu č. 1 vyplývá, 27 respondentů (51,9 %) považuje sexuální výchovu za velmi důležitou, 23 dotazovaných studentů (44,2 %) má názor, že je sexuální výchova spíše důležitá. Pouze 1 respondent (1,9 %) uvedl, že sexuální výchovu považuje za spíše nedůležitou. Drtivá většina dotazovaných tak sexuální výchovu ve škole považuje za důležitou.

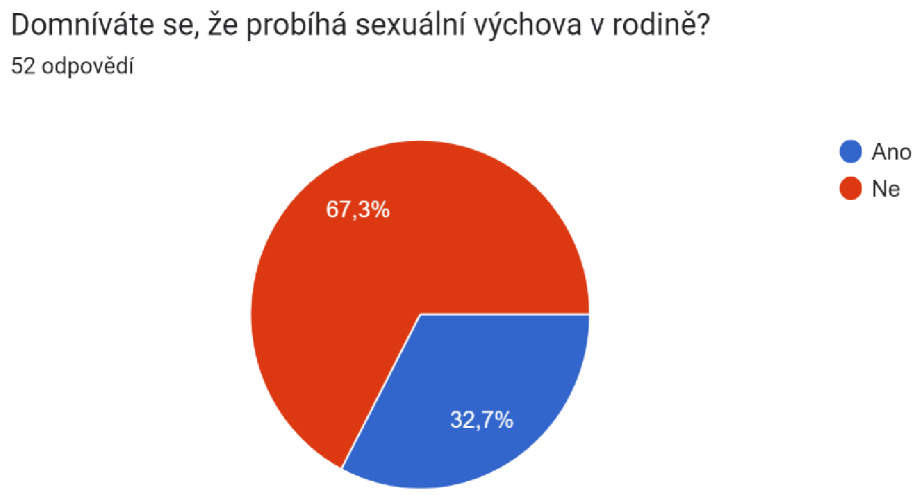

Graf č. 2: Názor na realizace sexuální výchovy v rodině (vlastní zpracování)

Graf č. 2 znázorňuje názor na realizaci sexuální výchovy v rodině. Podle výsledků průzkumu se 35 dotazovaných (67,3 %) domnívá, že sexuální výchova v rodině neprobíhá a naopak 17 studentů (32,7 %) je přesvědčeno, že sexuální výchova v rodině funguje. Respondenti se tedy spíše domnívají, že většina rodičů s dětmi témata spjata se sexem neprobírá a působení rodiny v tomto směru nedůvěřují.

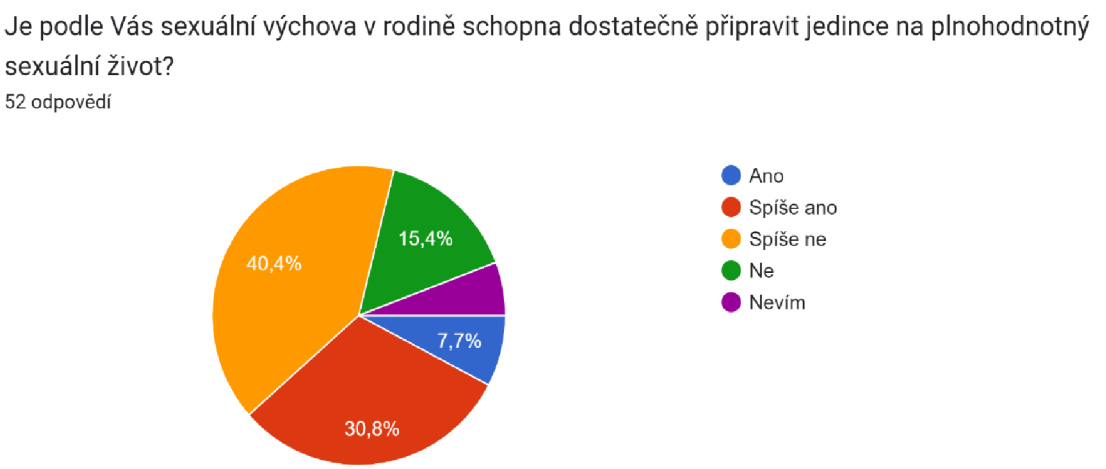

Graf č. 3: Efektivita sexuální výchovy, která je realizována v domácím prostředí (vlastní zpracování)

V tomto grafu je zmapováno přesvědčení respondentů o vhodnosti a dostatečnosti rodinné sexuální výchovy, přičemž více než polovina dotázaných je přesvědčena, že rodina nedokáže předat takové informace, aby jedince připravila na budoucí sexuální život. Konkrétně 21 respondentů (40,4 %) se domnívá, že rodinná sexuální výchova spíše není schopna v tomto ohledu dostatečně připravit jedince. Za spíše efektivní ji považuje 16 dotazovaných (30,8 %). Efektivitu sexuální výchovy, která probíhá doma, zcela zpochybňuje 8 respondentů (15,4 %).

Graf č. 4: Porovnání účinnosti školní a rodinné sexuální výchovy (vlastní zpracování)

O schopnosti sexuální výchovy ve škole nahradit sexuální výchovu v rodině pochybuje 33 respondentů (63,5 %). 19 účastníku výzkumu (36,5 %) je názoru, že sexuální výchova ve škole může plnit nahradit sexuální výchovu v rodině.

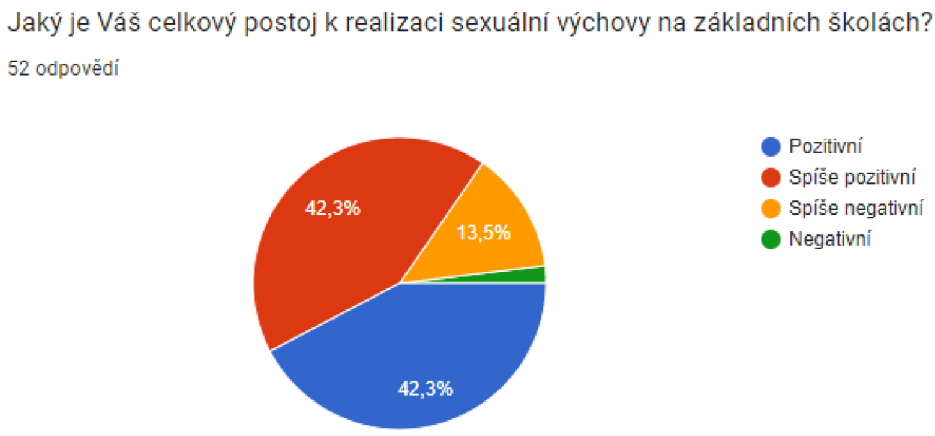

Graf č. 5: Postoj k realizaci sexuální výchovy na základní škole (vlastní zpracování)

Toto grafické zpracování ukazuje, jaký přístup mají respondenti k realizaci sexuální výchovy na základní škole. Spíše pozitivní a pozitivní přístup k realizaci sexuální výchovy na základní škole má 22 respondentů (42,3 %). Spíše negativní postoj k implementaci sexuální výchovy ve škole má pak 7 účastníků výzkumu (13,5 %). Jeden zúčastněný (1,9 %) nesouhlasí s její realizací na základní škole.

Graf č. 6: Zkušenosti se sexuální výchovou nebo programem s tématy sexuální výchovy během studia na základní škole (vlastní zpracování)

Z grafu zaměřujícím se na zkušenosti dotazovaných vyplývá, že sexuální výchovu během své školní docházky na základní škole zažila pouze polovina. Konkrétně 27 dotázaných studentů (51,9 %) se během své školní docházky setkalo s tématy sexuální výchovy. Zbylých 25 (48,1 %) uvedlo, že nemá vlastní zkušenost s touto výukou. Přes polovinu dotázaných, kteří sexuální výchovu zažili, pak zhodnotilo, že jim sexuální výchova nebyla schopna nabídnout informace potřebné pro život, viz graf č. 7.

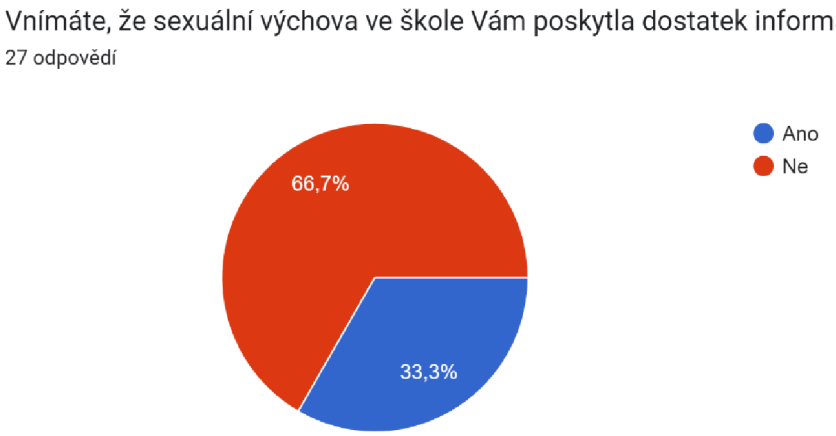

Graf č. 7: Názor na efektivitu sexuální výchovy ve škole (vlastní zpracování)

Z grafu vyplývá, že sexuální výchova u těch, kteří ji zažili, neměla velký vliv a nepřinesla jim dostatek informací. O její neefektivitě je přesvědčeno 18 dotázaných (66,7 %), kteří zažili sexuální výchovu v jakékoliv podobě na základní škole během svých školních let, vnímá, že jim sexuální výchova ve škole nebyla schopna poskytnout dostatek informací. O přínosu zažité sexuální výchovy je pak přesvědčeno pouze 9 respondentů (33,3 %). Témata, která byla obsahem sexuální výchovy, jež respondenti zažili, jsou vyobrazena v grafu č. 8.

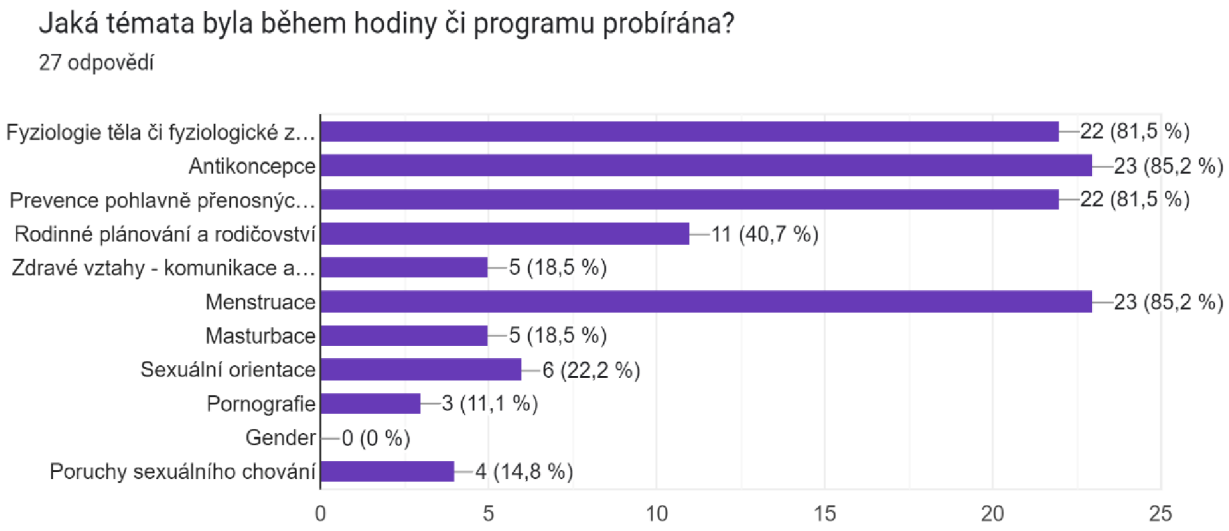

Graf č. 8: Četnost výskytu témat sexuální výchovy během základní školy (vlastní zpracování)

U této otázky mohli respondenti vybrat jednu nebo několik odpovědí. Mezi nejčastěji se objevující témata ve škole byla ta, která souvisí s fyziologií nebo prevencí proti nemocem či ochranou před početím. S tématy antikoncepce a menstruace se ve škole setkalo 23 respondentů (85,2 %). Jako další časté téma, které bylo probíráno v hodině/hodinách sexuální výchovy, byla fyziologie a prevence pohlavně přenosných nemocí a uvedlo je 22 dotázaných (81,5 %). Mezi méně častá témata, pak patřil obsah zaměřený na rodinné plánování a rodičovství, se kterým se setkalo pouze 11 studentů (40,7 %). Témata, která nyní ve společnosti rezonují, jako je masturbace, sexuální orientace, pornografie nebo zdravé vztahy se v době, kdy byli respondenti na základní

škole, se objevovala velmi zřídka. Dosud tyto oblasti většina učitelů hodnotí za kontroverzní a uznává, že je do svých hodin neumí zapojit.

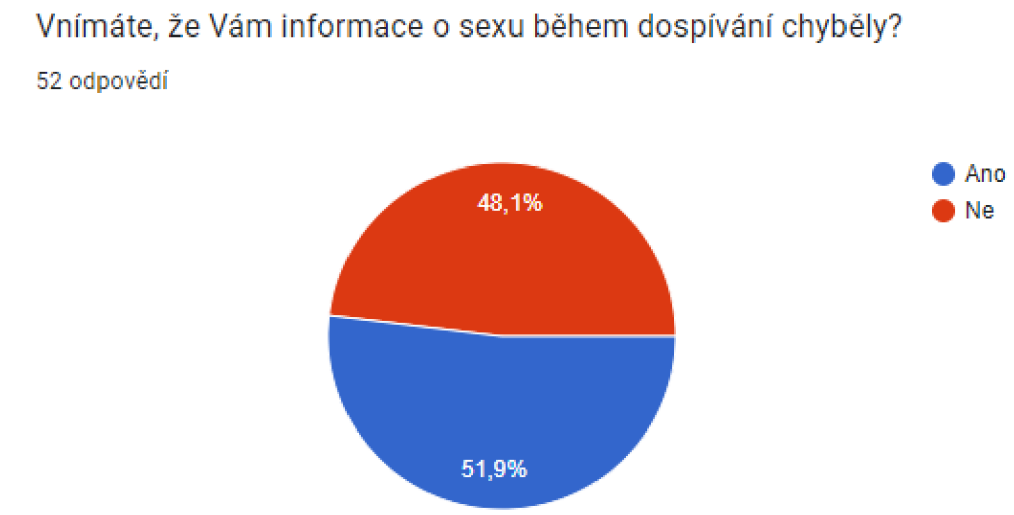

Graf č. 9: Pocit nedostatku informací o sexualitě (vlastní zpracování)

Z grafu vyplývá, že 25 respondentům (48,1 %) informace o sexu a tématech spjatých se sexualitou během dospívání nechyběly a graf č. 10 se pak zabývá zdroji, ze kterých další informace čerpali. Zbylých 27 dotázaných studentů (51,9 %) pocítilo, že v tomto období měli nedostatek informací a dále se oblastmi, ve kterých se tento nedostatek projevil, zabývá graf č. 11.

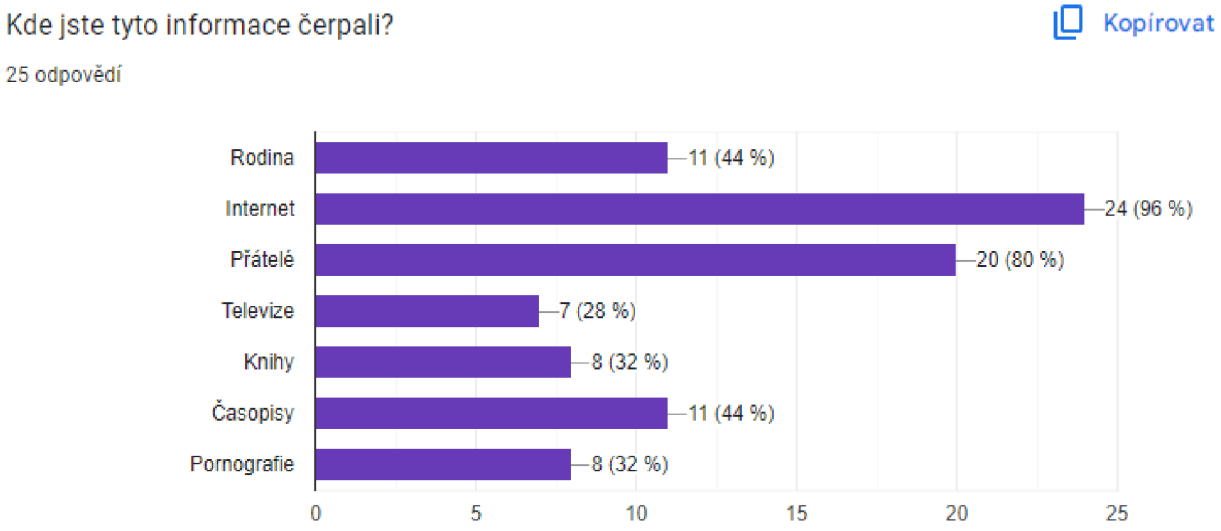

Graf č. 10: Zdroje poskytující informace spojené se sexualitou (vlastní zpracování)

Tento graf zobrazuje, ze kterých zdrojů čerpali dotazovaní informace během dospívání, poté co v předešlé otázce uvedli, že byli spokojeni s množstvím informací, které získali. Respondenti zde mohli uvést více než jednu odpověď a jak z grafu vyplývá, nejčastějším zdrojem informací byl internet, který uvedlo 24 respondentů (96 %). Dále 20 studentů (80 %) uvedlo, že informace čerpali od svých kamarádů a 11 dotazovaných (44 %) zmínilo, že zdrojem informací byla rodina či časopisy. Z časopisu pak následně čerpalo informace o sexu 8 respondentů (32 %).

Graf č. 11: Nedostatek informací v konkrétních tématech sexuální výchovy

Na tento graf odpovídali pouze ti respondenti, kteří předtím vyjádřili, že jim informace, během dospívaní chyběly. Dotazovaní měli možnost vybrat jednu odpověď nebo do kolonky *„jiné“* mohli sdělit jinou oblast. Nejčastěji se vyskytujícím tématem, kde pocítili nedostatek informací, vyplynula oblast zdravých vztahů – komunikace a svolení, tu uvedlo 6 studentů (22,2 %). Tři studenti (11,1 %) pak zmínili, že jim informace chyběli v oblasti pornografie, masturbace, rodinného plánování a rodičovství či antikoncepce. Za oblast, ve které neměli dostatek informací, pak uvedli 2 studenti (7,4 %) sexuální orientaci či fyziologii těla. Zbylé oblasti vždy zvolil 1 (3,7 %) dotazovaný. Do kolonky

„jiné“ vepsali názor 2 studenti a uvedli, že jim informace chyběly ve všech zmíněných oblastech.

Graf č. 12: Vedení vyučování sexuální výchovy na základní škole (vlastní zpracování)

Na základě údajů z grafu je zřejmé, že drtivá většina oslovených nemá zkušenost s vedením sexuální výchovy. Přesně 48 studentů (92,4 %) nikdy ve své učitelské praxi nevedlo sexuální výchovu na základní škole. Příležitost vyučovat sexuální výchovu prozatím dostali pouze 4 dotázaní studenti (92,3 %) a jejich spokojenost s vedením zkoumá graf č. 13.

Graf č. 13: Spokojenost s vedením sexuální výchovy

Graf demonstruje, že 3 studenti (75 %), kteří vedli výuku sexuální výchovy, ji považují za zdařilou. Jeden respondent (25 %) uvedl, že není spokojen s průběhem výuky.

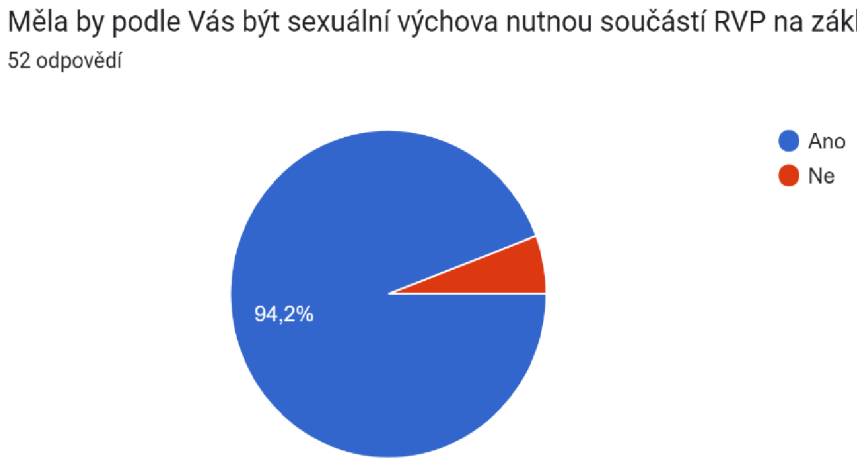

Graf č. 14: Názor na sexuální výchovu jako na nutnou součást RVP na základní škole (vlastní zpracování)

Jak je z grafu patrné, 49 dotazovaných (94,2 %) si přeje, aby byla sexuální výchova na základní škole povinná. Jakého předmětu by měla být součástí, ukazuje graf č. 14. Proti nutné realizaci sexuální výchovy se ohradili 3 (5,8 %) respondenti a ti měli možnost se dále vyjádřit v otevřené otázce č. 1.

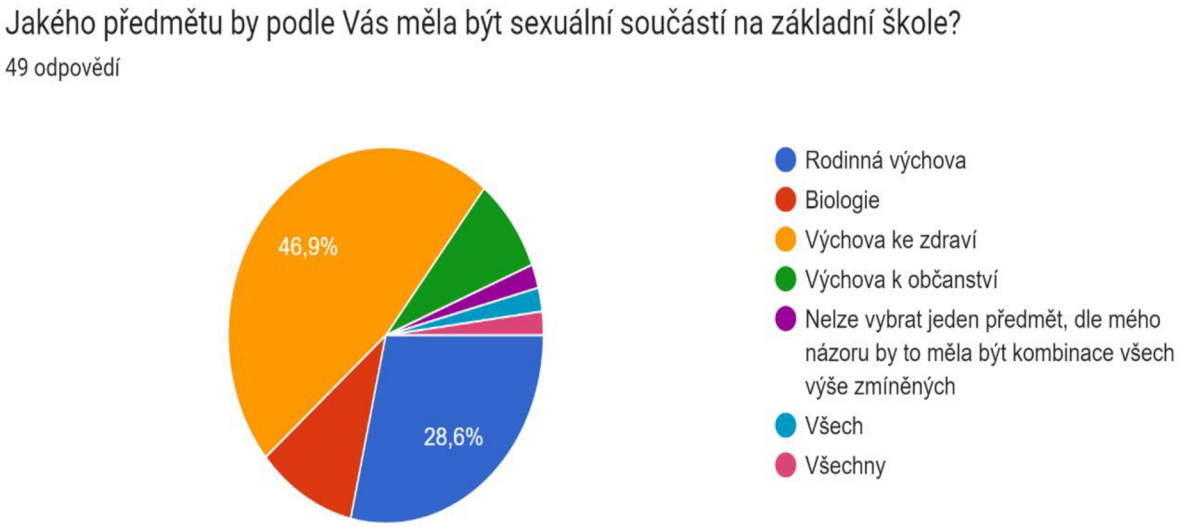

Graf č. 15: Názorová odlišnost realizace sexuální výchovy v různých předmětech

Tento graf ukazuje rozdílné názory studentů na to, jakého předmětu by sexuální výchova měla být součástí. 23 respondentů (46,9 %) odpovědělo, že by měla být sexuální výchova realizována ve výchově ke zdraví. Druhou nejčastější odpovědí je, že by sexuální výchova měla být probírána v hodinách rodinné výchovy a tuto možnost zvolilo 14 respondentů (28,6 %). Studenti také odpověděli, že by si přáli, aby se sexuální výchova vyskytla v hodinách biologie nebo výchovy k občanství. Zbylí 3 studenti pak zvolili možnost „jiné“ a vyjádřili názor, tedy že by měla být sexuální výchova prostoupena všemi zmíněnými předměty.

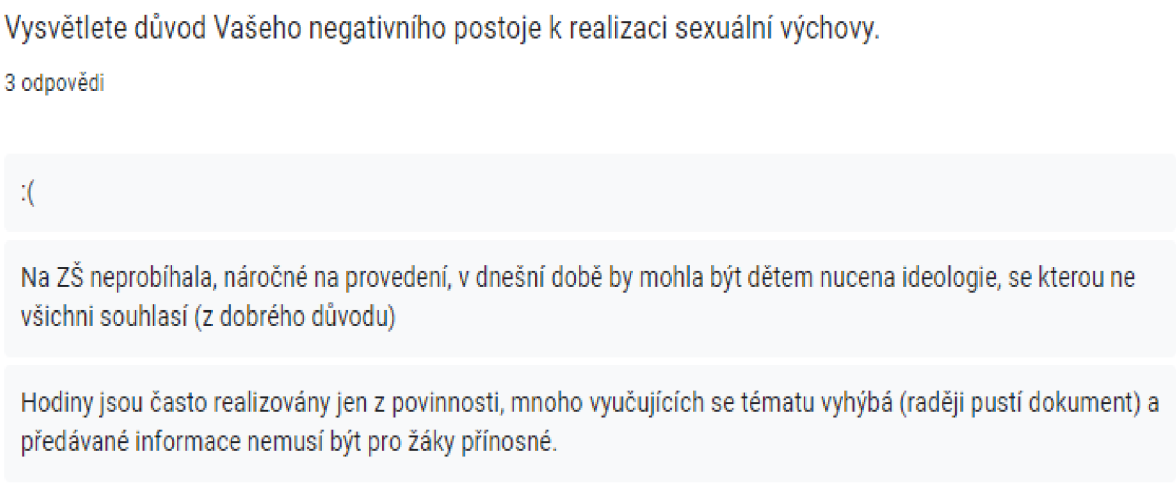

Otevřená otázka č. 1: Důvody negativního postoje k realizaci sexuální výchovy

V této otázce dostali možnost vyjádřit se ti studenti, kteří vyjádřili nesouhlas s tím, že by sexuální výchova měla být nutnou součástí RVP a pro tyto respondenty touto otázkou dotazníkové šetření bylo ukončeno.

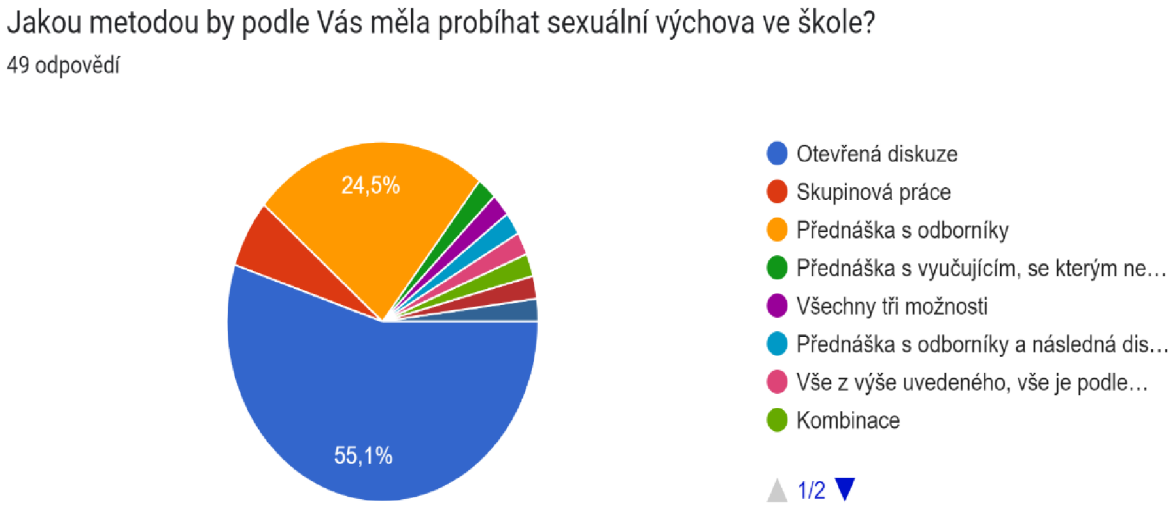

Graf č. 16: Názor na vhodnou metodu při vyučování sexuální výchovy (vlastní zpracování)

Nejvíce dotázaných, 27 (55,1 %) považuje za vhodnou metodu otevřenou diskuzi. Dvanáct respondentů (24,5 %) zvolilo, že vhodnou metodou je přednáška s odborníky. Další 3 respondenti (6,1 %) si myslí, že by měla být sexuální výchova realizována skupinovými pracemi. Zbylých 6 respondentů využilo možnosti „jiné“ a shodli se, že by měla být sexuální výchova realizována kombinací zmíněných metod.

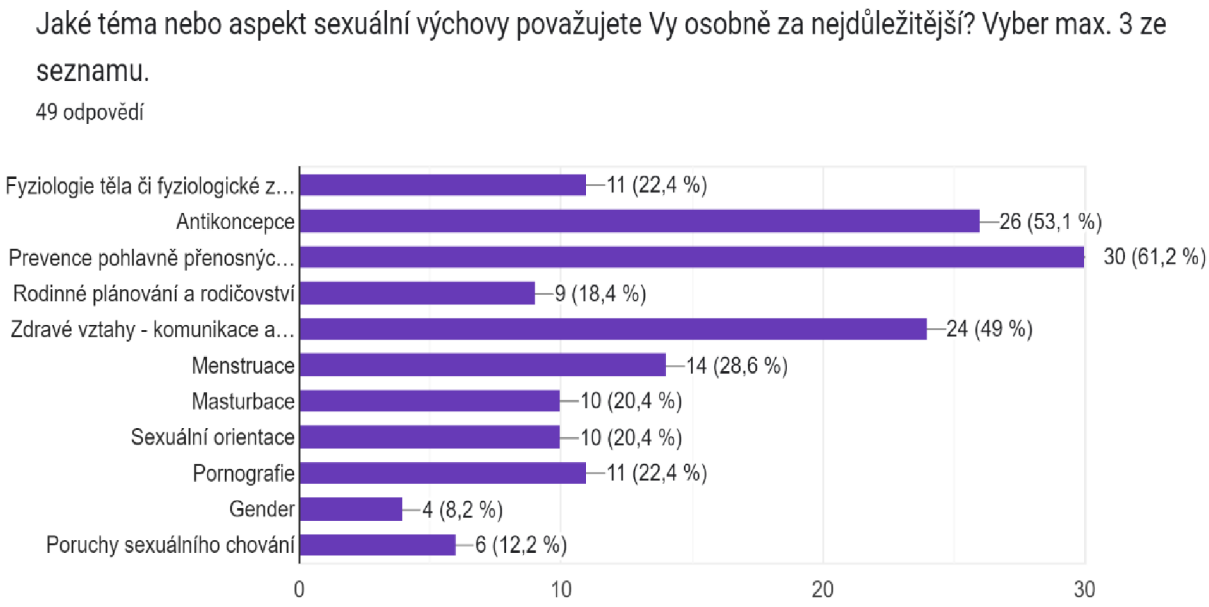

Graf č. 17: Důležitá témata sexuální výchovy (vlastní zpracování)

Respondenti v této otázce mohli zvolit jednu až tři odpovědi. Za nejvíce důležitá témata byla zvolena prevence pohlavně přenosných chorob, kterou uvedlo 30 respondentů (61,2 %). Na druhém místě se poté umístila antikoncepce a zvolilo jí 26 dotázaných (53,1 %). 24 respondenty (49 %) bylo zvoleno téma zdravých vztahů a komunikace. Za méně důležitá témata pak zvolili respondenti výuku o menstruaci, fyziologii, pornografii, masturbaci, sexuální orientaci, poruchy sexuálního chování a problematiku genderu. Možné příčiny této volby jsou dále rozebrány v diskuzi.

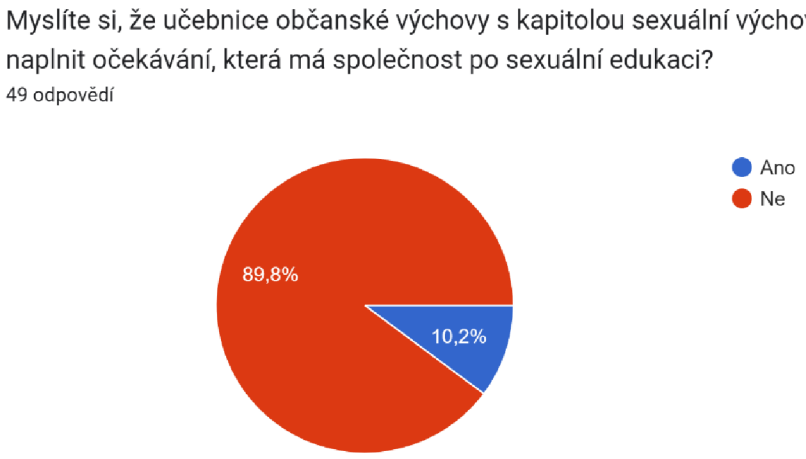

Graf č. 18: Názor na kvalitu učebnic, které obsahují kapitolu/kapitoly sexuální výchovy (vlastní zpracování)

44 respondentů (89,8 %) je toho názoru, že učebnice občanské výchovy nejsou schopny obsáhnout aktuální témata a vyhovět tak požadavkům současné doby. O kvalitě učebnic je pak přesvědčeno zbylých 5 (10,2 %) dotázaných studentů.

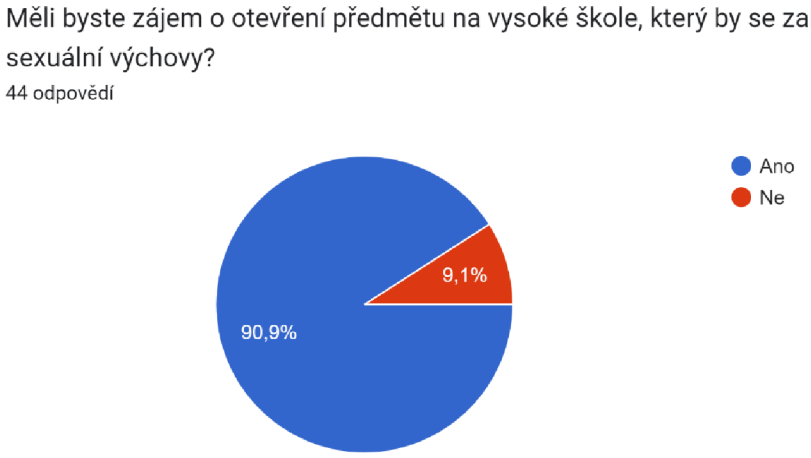

Graf č. 19: Zájem studentů o otevření předmětu sexuální výchovy na vysoké škole (vlastní zpracování)

Na tomto grafu je možné pozorovat, že zájem o otevření předmětu, který by se zaměřoval na témata sexuální výchovy, na vysoké škole projevilo 40 (90,9 %) respondentů, naopak 4 (9,1 %) studenti nepovažují za důležité zavést tento předmět na vysokoškolské půdě.

7.4 Shrnutí výsledků z kvantitativní části výzkumu

Na základě dat bylo odhaleno, že sexuální výchova připadá většině respondentů důležitá či spíše důležitá. Ani jeden z dotazovaných pak neprojevil názor, který by důležitost sexuální výchovy odsoudil. Převládá tedy ryze pozitivní postoj k realizaci sexuální výchovy.

Téměř ¾ dotazovaných se domnívá, že sexuální výchova v rodině neprobíhá a pokud probíhá, není schopna stoprocentně vybavit jedince informacemi o sexu.

Výsledky naznačují rozdílné zkušenosti se sexuální výchovou, kde přibližně pouze polovina dotazovaných uvedla, že se, se sexuální výchovou na základní škole setkala. Přesto ale ti kdo se zúčastnili této výuky, jí nedávají velký důraz a zpětně ji téměř ¾ dotázaných nehodnotí jako přínosnou. O hodině/hodinách sexuální výchovy byla pak nejvíce probírána témata, která jsou spjata s fyziologií a změnami těla v pubertě, menstruací, prevencí před početím či pohlavními nemocemi. Oblast rodinného plánování uvedlo jen 11 respondentů. Mezi nejméně zastoupená témata, která respondenti o hodinách sexuální výchovy probírali, pak patří sexuální orientace, masturbace, poruchy sexuálního chování a pornografie. Výuku, která by se věnovala genderu, pak během své školní docházky nezažil žádný z dotazovaných.

Výsledky dále ukázaly, že téměř polovina respondentů vnímala nedostatek informací o sexu a sexualitě během dospívání. Mezi nejčastější oblasti, kde se respondenti cítili méně vybaveni informacemi, nejčastěji uvedli zdravé vztahy, masturbaci, pornografii nebo i antikoncepci a pohlavně přenosné nemoci.

Za nejčastější zdroj informací o sexu pak dotazovaní uvedli internet. Dále čerpali informace od svých přátel či čerpali informace z internetu. Značná část uvedla, že informace získávali od rodiny, nebo z časopisu. Osm procent respondentů za informační zdroj o sexu uvedlo pornografii.

Co se týká zkušeností, pouze 4 dotazovaní studenti dostali možnost vést výuku sexuální výchovy, zbytek respondentů ještě nikdy nevedl výuku tohoto typu. Tři, kteří už zkušenosti s vedením mají, uvedli, že jsou spokojeni se svým výkonem.

Tři respondenti vyjádřili nesouhlas s realizací sexuální výchovy na ZŠ a dostali prostor na vyjádření. Jeden respondent tuto možnost nevyužil a napsal pouze „smajlík“, aby

mu bylo dotazníkem umožněno zodpovídat další otázku. Další respondent se vyjádřil proti obsahu sexuální výchovy, která by jeho slov mohla *„vnucovat ideologii".* Třetí respondent pak vystoupil proti realizaci z toho důvodu, že dle jeho názoru a zkušeností učitele neumí výuku pojmout tak, aby byla pro žáky přínosná, a samotnou oblast neumí didakticky obsáhnout.

Nejčastější odpovědí těch, kteří by si přáli, aby sexuální výchova byla nutnou součástí RVP na základní škole byla zvolena výchova ke zdraví. Rodinná výchova pak byla druhou nejčastěji zastoupenou odpovědí. Pět respondentů uvedlo, že by se výuka sexuální výchovy měla týkat předmětu biologie.

Přes polovinu respondentů zvolilo, že by sexuální výchova měla probíhat formou otevřené diskuze. Druhou nejčastější odpovědí byla přednáška s odborníky. Značné procento dotazovaných zvolilo možnost „jiné", kde zvolily, že sexuální výchova by měla probíhat kombinací všemi uvedenými metodami, tedy kromě zmíněné diskuze a přednášky, také pomocí skupinové práce a přednášky s vyučujícími.

Za nejdůležitější témata pak respondenty byla zvolena prevence pohlavně přenosných nemocí, antikoncepce a zdravé vztahy. Další nejčastější možností pak bylo dotazovanými zvoleno téma menstruace, pornografie a fyziologických změn. Deset respondentů pak za další oblasti zvolili masturbaci a sexuální orientaci. Nejméně často zvoleným tématem pak byla oblast genderu a poruch sexuálního chování.

Z výzkumu dále vzešlo, že učebnice občanské výchovy nejsou dle respondentů schopny předat takové informace, které by dokázaly naplnit očekávání současné společnosti.

7.4.1 Zodpovězení výzkumných otázek

Otázka č. 1:

Zkušenosti s výukou sexuální výchovy během povinné školní docházky:

Z kvantitativní části výzkumu vyplynulo, že zkušenosti s výukou sexuální výchovy na základní škole měla pouze polovina dotazovaných. Ti, kdo sexuální výchovu jako žáci zažili, přesto přiznali, že pociťovali nedostatek informací o sexu a sexualitě během dospívání. Zdrojem informací jim proto byl internet, přátelé nebo rodina. Informace respondenti čerpali také z časopisů, knih, pornografie nebo televize.

Otázka č. 2:

Důležitá témata sexuální výchovy:

Dílčí výzkumná otázka zkoumala názory respondentů na konkrétní oblasti sexuální výchovy. Výsledky dotazníkové šetření přinesly, že nejčastěji zvoleným tématem, které respondenti považují za důležité, je oblast poučující o pohlavně přenosných nemocech. Na druhém místě pak skončila oblast antikoncepce a antikoncepčních metod. Další častou volbou respondentů pak bylo téma menstruace či zdravých vztahů a komunikace. Na čtvrtém místě pak skončila pornografie a fyziologie včetně fyziologických změn. Nejmenší počet respondentů, pak za důležité téma sexuální výchovy považuje oblast poruch sexuálního chování a oblast genderu.

Otázka č. 3:

Zkušenosti studentů výchovy k občanství s vedením výuky sexuální výchovy:

Možnost vést výuku sexuální výchovy dostali možnost pouze 4 studenti. Pouze jeden dotazovaný student pak uvedl, že se svým vedením nebyl spokojen.

8 KVALITATIVNÍ ČÁST A PŘEDSTAVENÍ VÝSLEDKŮ Z ROZHOVORU

8.1 Metoda sběru dat

Metodou sběru dat byl v kvalitativní části diplomové práce zvolen polostrukturovaný rozhovoru. Rozhovor byl veden s respondentem pomocí otázek, které vycházely z dotazníkového šetření. V průběhu rozhovoru byly tyto otázky více rozvedeny a část dialogu se odvíjela od samotného vedení výuky sexuální výchovy.

Rozhovor probíhal online formou přes platformu Microsoft Teams a se souhlasem respondenta z něj byl pořízen audio záznam.

8.2 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvoří student 2. ročníku navazujícího magisterského studia na Pedagogické fakultě, který má ve své aprobaci výchovu k občanství. Respondent byl osloven z toho důvodu, že během své měsíční praxe, kterou vykonával na jedné ze základních škol v Jihočeském kraji, vedl 4 hodiny sexuální výchovy, během nichž s žáky rozebral témata, jako je souhlas, pornografie a dvě hodiny byly věnovány antikoncepčním metodám. Díky této zkušenosti může tak přinést do výzkumu poznatky, jak skutečně vypadá výuka rozebírající problematiku pornografie a jaká atmosféra panuje ve třídě.

V rámci zachování anonymity bude tento student uveden pod fiktivním jménem. Rozhovor byl proveden se souhlasem respondenta.

8.3 Interpretace dat získaných z polostrukturovaného rozhovoru

Rozhovor byl uskutečněn se studentem 2. ročníku navazujícího magisterského studia s aprobací výchova k občanství, který v rámci školní praxe vedl čtyři hodiny sexuální výchovy v 9. třídě, kde bylo 16 žáků. Škola, na které Luděk učil, je sexuální výchově nakloněna a je realizována v průběhu celého školního roku v předmětu výchova ke zdraví. Učitel má zároveň k dispozici didaktické pomůcky, které v rámci výuky o sexu může použít. Žáci jsou tak o výuce sexuální výchovy, která je čeká v posledním ročníku, srozuměni od začátku 2. stupně. On sám poznamenal, že rodiče díky tomu nejsou překvapeni, co bude obsahem sexuální výchovy a žáci se zároveň zbavují ostychu si připravit dotaz, na který se v průběhu vyučování zeptají.

Luděk byl vybrán z toho důvodu, že je schopen přinést informace o realizaci sexuální výchovy v praxi. Stěžejním aspektem rozhovoru byl pak průběh výuky problematiky pornografie, jakožto obtížného téma, které není obvyklým obsahem sexuální výchovy na většině škol.

Informace byly získány prostřednictvím strukturovaného rozhovoru a rozděleny dle jednotlivých výzkumných otázek. V průběhu rozhovoru byly kladeny i jednotlivé dílčí výzkumné otázky.

Luděk si je vědom, že na některých školách sexuální výchova není součástí ŠVP a proto, že považuje sexuální výchovu a její témata za nezbytná, zastává názor, že by měla být její realizace nutnou součástí RVP. Sám se dále vyjadřuje na sexuální výchovu realizovanou v domácím prostředí slovy: *„Nevěřím, že rodiče rozebírají témata související se sexem. Já osobně si nedokážu představit, že bych něco takovýho řešil s rodičema. Škola má v tomhle výhodu, že se může vést diskuze na obecné téma a tak se nemusí žáci stydět. Jsem si vědom, že vliv má taky menší věkový rozdíl mezi mnou a žáky.“* Poté co zjistil novou informaci, že do sexuální výchovy spadá také hygiena, poznamenal s úsměvem: *„To, že ti rodiče řeknou, jak se utřít, neznamená, že jsi připraven na budoucí sexuální život.“*

Luděk zároveň zastává názor, že pokud sexuální výchova v rodině probíhá, tak ani přesto není schopna dostatečně připravit jedince na plnohodnotný sexuální život a jak sám uvedl, škola by se neměla vzdávat možnosti vyučovat sexuální výchovu, neboť to může být jediné prostředí, kde je dospívajícímu umožněno vést diskuzi a vyvarovat se tak případným domněnkám nebo smyšleným informacím. Co se týká zkušeností se, sexuálních výchovou, v době, kdy on byl sám žákem 2. stupně, uvedl, že na jejich škole nic podobného neprobíhalo. Uvedl: *„Jenom nás v 8. třídě jednou vyhnala učitelka na 10 minut na chodbu, nikdo nám nic neřekl a až později jsme zjistili od holek, že probíraly menstruaci. S tímhle dělení taky nesouhlasím, kluci by měli vědět informace o menzesu, pokud chtěj žít s holkama, tak to bude mít vliv i na ně.“*

Luděk následně uvedl, že informace o sexu získával pomocí časopisu, různých neodborných článků na internetu a pornografie. Tyto zdroje ho také přiměly k názoru, že je potřeba, aby sexuální výchovu vedla informovaná osoba a nedocházelo tak ke

zkreslení, které on sám zažil. *„Až později mi došlo, že mi nikdo neřekl, jak mám s holkama komunikovat o sexu, nebo že pornografie není realita,“* dodal.

Dále respondent popisoval samotnou výuku obtížného téma pornografie. Jak sám přiznal, zpočátku nevěděl, jak má k tomuto tématu přistupovat a sáhl proto po metodické příručce od Konsentu, která se problematice pornografie věnuje.

Průběh výuky o pornografii, jejíž hodinu vedl metodou diskuze, kdy žákům promítal obrázky a důležité informace, popsal: *„Na začátku hodiny jsem se žáků zeptal, co vlastně znamená pornografie. Nechal jsem jim chvíli na rozmyšlení a společně jsme pak definici napsali na tabuli. Poté jsem promítl na tabuli obrázky z umění a měli určit, zdali se jedná o pornografická díla nebo ne, samozřejmě, že jsem tam nemohl promítnout žádné porno.“* Dále Luděk v rámci hodiny zmínil, jak se měnil přístup k pornografii a celkově k sexu v průběhu dějin. Velká část hodiny byla věnována dopadům, které může mít pornografie na jedince. Nejprve si žáci sami promysleli negativní vlivy, poté byli zařazeni do skupin a následně Luděk negativa napsal na tabuli a společně si pak jednotlivé body okomentovali. Luděk si je vědom narůstající závislosti na pornografii a proto považoval za nutné o této problematice diskutovat. *„Když jsme dospívali, tak nikoho nenapadlo, jaký může mít masturbace u porna vliv. Já sám vím, že spousta lidí sleduje porno z nudy, ale neuvědomujou si dopady. Proto jsem s nimi sdílel i stádia závislosti a kam se mají v případě potřeby obrátit.“* Ke konci hodiny s žáky ještě rozebral pozitiva pornografie.

Tuto hodinu zpětně Luděk vnímá jako tu nejlepší, co kdy vyučoval a z její realizace měl radost. Jeho slovy zaznělo: *„Připadal jsem si konečně, že mluvím ze zkušenosti, je to bavilo a ještě myslím, že si z toho něco odnesli.“* Žáci se během hodiny nestyděli klást dotazy. Poté, co byl dotazován, jaké měl před hodinou pocity, připustil, že se na začátku hodiny styděl, ale během interakce s žáky ho stud přešel.

Jelikož na počátku rozhovoru zmínil, že učitel sexuální výchovy může využít během výuky didaktické pomůcky, byl požádán, aby toto téma dále rozvedl. *„Paní učitelka dostala obnos peněz, za které nakoupila umělé penisy, ty pak byly využity v hodinách o antikoncepci. Každému žákovi byl dán prezervativ, který si vyzkoušel nasadit na ten umělý penis.“* Na otázku, zdali s žáků někdo využil možnost se aktivity nezúčastnit, odpověděl zděšeně slovy: *„Proč by to někdo dělal?“* Následně byl Luděk atakován

otázkou, zdali nepřemýšlel o tom, že pokud dá prezervativ do ruky žákovi, kterému ještě nebylo 15 a tím pádem nemůže souložit, tak ho vlastně nenavede k tomu, aby kondom využil k pohlavnímu styku – což bývá jedním ze zásadních argumentů odpůrců sexuální výchovy. Dotazovaný se zasmál a odpověděl: *„Tohle by mě v životě nenapadlo, že bych já někoho naváděl, aby měl sex. Odpůrci si neuvědomují, že i dítě může přijít do drogérie a koupit si kondom. Nicméně je taky potřeba zmínit, že každý žák poté, co kondom navlékl, jej vyhodil. Ale toto opatření bylo spíše z toho důvodu, aby s tím poté neběhali po škole a nenafukovali.“* Nyní se rozhovor opět stočil kolem otázek, které byly předmětem kvantitativního výzkumu a respondent byl dotazován na realizaci sexuální výchovy a názory na jednotlivá témata či metody.

Přestože témata sexuální výchovy spadají do hodin biologie a výchovy k občanství, dle Luďka názoru by měla sexuální výchova nutnou součástí výchovy ke zdraví. Upřesnil, že si je vědom, že témata jako je rodina nebo vztahy, jsou součástí výchovy k občanství, ale v rámci tohoto předmětu zmiňovaná témata probrána pouze v rámci jedné hodiny z důvodu obsahového přetlaku. *„Není možné, aby se přeskočily například formy vlády kvůli tomu, aby se větší čas mohl věnovat masturbaci, takhle to nefunguje,“* okomentoval.

Respondent považuje za ideální metodu sexuální výchovy právě diskuzi a z toho důvodu ji také využil v rámci témat sexuální výchovy. Na otázku zdali si dovede představit, že by sexuální výchovu vedl učitel, se kterým nemá třída dobré vztahy, odpověděl: *„Já si naopak myslím, že tato témata by mohla být dobrým začátkem nového pohledu na učitele a žáci by tak pochopili, že je učitel normální člověk, který má své názory a umí poskytnout rady do běžnýho života. Pokud by se však tento vztah nezlepšil ani po 2 hodinách, bylo by nutný ho vyměnit.“*

Sám pak vyřkl přání, že by chtěl, aby učitelé 2x ročně dostali možnost pozvat si do hodiny sexuální výchovy odborníka na problematiku, se kterou oni sami si nejsou jisti. On sám by odborníka využil na hodiny týkající se genderu a sexuální orientace. Přiznal: *„Já jsem si vědom, že je to můj problém, ale dokážu si představit, jaké by mohlo mít dopady to, že jsem v těchto tématech konzervativní. Jasně, chci, aby měli homosexuálové stejná práva, a jsem si vědom, že existují vícepohlavní minority, ale neumím s těmito tématy zacházet do takové míry, abych já sám svou výukou například*

někoho nenavedl k šikaně jedince, který spadá do LGBTQ+. Navíc jsem si všiml, že na homosexuály, třída, ve který jsem učil, má připravenou škálu vtipů, jasně, jsou to jen vtipy, ale přesto… Maximálně jsem schopen tyhle témata zmínit v obecných bodech a jet dál.“ Do témat, o kterých si je naopak silně vědom, své připravenosti, spadá antikoncepce, prevence pohlavně přenosných nemocí, menstruace, hygiena a pornografie. Čímž sám přiznal, že kromě pornografie, se nejedná o témata, která by odpovídala aktuálním potřebám společnosti a upozornil tak, že se v QUEER tématech nevyzná.

Luděk je toho názoru, že neexistuje žádná učebnice, natož učebnice výchovy k občanství, která by byla schopna naplnit očekávání, které mají lidé po sexuální výchově. A v neposlední řadě uvedl, že pokud by nebyl v posledním ročníku na vysoké škole, měl by zájem o otevření předmětu, který by se věnoval aktuálním tématům sexuální výchovy.

8.4 Shrnutí výsledků kvalitativní části výzkumu

Student 2. ročníku navazujícího magisterského studia, se kterým byl veden polostrukturovaný rozhovor, byl vybrán na základě zkušeností, jež načerpal při vedení sexuální výchovy během své měsíční praxe. Respondent, dále uvedený pod fiktivním jménem Luděk, dostal možnost s žáky 9. třídy probrat témata antikoncepce a antikoncepčních metod, pornografie a souhlasu a pro tuto práci pak byl uveden průběh výuky o problematice pornografie.

Luděk je toho názoru, že většina dospívajících se nesetká s domácí sexuální výchovou a proto považuje za důležité, aby škola umožnila prostor na diskuzi o sexu a sexualitě. Zároveň je toho názoru, že pokud sexuální výchova ve škole probíhá, je schopna plně vynahradit informace, které nejbližší nepředali, je však důležité správné uchopení tohoto předmětu. Během svého studia se Luděk s výukou nebo programem zaměřeným na sexuální výchovu nesetkal a zdrojem mu tak byl převážně internet, časopisy a pornografie. Zpětně si uvědomil, že mu některá témata v dospívání chyběla a považuje za důležité, aby se dospívající dozvídali informace o menstruaci, antikoncepci, prevenci pohlavně přenosných nemocí, hygieny a pornografie. Z tohoto

hlediska byl proto rád, že dostal příležitost vést výuku již zmíněné antikoncepce a problematiky pornografie.

Výuka o pornografii byla realizována pomocí metodiky od organizace Konsent, kdy na počátku hodiny si s žáky vysvětlili, co to pornografie je a v čem je odlišná od reálného sexu. Krátce pak shrnul proměnu historických přístupů k sexualitě a poté s žáky rozebíral dopady, které může mít pornografie na jedince. Ke konci hodiny se pak věnoval závislosti na pornografii a místům, kam se v případě podezření na tuto závislost obrátit. Na úplný konec pak s žáky probral možné pozitivní vlivy, které může přinášet pornografie.

Podle jeho názoru, by měla být sexuální výchova součástí výchovy ke zdraví a probírána metodou otevřené diskuze s možností si na některá témata pozvat odborníka. Co se týká učebnic sexuální výchovy, je si vědom, že neexistuje učebnice, která by splňovala požadavky tak, aby mohla jednak sloužit jako metodický průvodce pro učitele a žákům jako informační zdroj. Ačkoliv Luděk ukončuje poslední ročník vysoké školy, vyjádřil názor, že mladším studentům výchovy k občanství by měla být nabídnuta možnost zapsat si předmět, který by se zabýval aktuálními tématy sexuální výchovy.

8.4.1 Zodpovězení výzkumných otázek

Otázka č. 1:

Zkušenosti s výukou sexuální výchovy během povinné školní docházky:

Respondent během své povinné školní docházky nezažil samostatnou výuku sexuální výchovy. Během 9. ročníku ve třídě proběhla pouze 10minutová přednáška o menstruaci, které se zúčastnili pouze jeho spolužáky a chlapci ani nevěděli, proč mají ze třídy odejít.

Otázka č. 2:

Důležitá témata sexuální výchovy:

Za důležitá témata sexuální výchovy respondent považuje oblast menstruace, antikoncepce, prevenci pohlavně přenosných nemocí, hygieny a pornografie.

Otázka č. 3:

Zkušenosti studentů výchovy k občanství s vedením výuky sexuální výchovy:

Respondent během své praxe mohl vést 4 vyučovací hodiny, které se týkaly témat sexuální výchovy. S žáky probral téma souhlasu, antikoncepce a antikoncepčních metod a pornografie. V rámci rozhovoru byl kladen největší důraz na výuku o problematice pornografie, jakožto na jedno z kontroverzních a složitě realizovaných témat.

9 DISKUZE

Výzkumné šetření mělo za cíl zmapovat postoje a zkušenosti studentů oboru výchovy k občanství s tématy sexuální výchovy na 2. stupni základní školy. Kvalitativní výsledek plynoucí z polostrukturovaného rozhovoru dále podpořil a doplnil kvantitativní výzkum a šetření tak přineslo celistvý pohled na přístup budoucích pedagogů.

Šetření bylo inspirováno výzkumem Pavlíčkové, který se zaměřoval na názory a zkušenosti pěti žáků a studentů se vztahovou a sexuální výchovou. Její výzkum byl realizován taktéž pomocí polostrukturovaných rozhovorů a vyplynulo z něj, že většina respondentů zažila během svých dosavadních školních let pouze jeden nebo dva školní programy zaměřené na výuku vztahů či sexu, přičemž ani jeden z nich nevyjádřil velkou míru přínosu těchto školních programů do budoucího života. Zároveň z výzkumného šetření vyplynul požadavek dotazovaných, že „lektor“ vztahové a sexuální výchovy by měla být mladší osoba s odbornými znalostmi, kterou dospívající neznají.

Výsledky tohoto výzkumu tak dále potvrdily Pavlíčkové výzkum. Nadále platí, že sexuální a vztahová výchova je realizována velmi zřídka, tak jak ji uvedli i respondenti v tomto výzkumu, kteří vzpomínali na svá školní léta. Zároveň se též potvrdilo, že účastníci lekce či výuky ji hodnotí jako málo přínosnou. Zůstává však otázkou, zdali je to kvůli malé časové realizaci, obsahu nebo na výuku má největší vliv přístup vyučujícího.

Tento výzkum přinesl zároveň poznatky o obsahu sexuální výchovy, kterou zažili sami respondenti na 2. stupni. Skutečně se prokázalo, tak jak je zmíněno v teoretické části např. Jarkovskou (2020) nebo Šilerovou (2003), že většina dotazovaných, kteří se, se sexuální výchovou setkali, probírali pouze témata jako je antikoncepce, menstruace, fyziologie a s ní spojené změny či pohlavně přenosné nemoci. Dále výsledky šetření poukázaly, že žáci a studenti, kteří neměli sexuální výchovu doma či ve škole, čerpali informace především z článků na internetu nebo pornografie, jak uvádí Vlčková (2020). Došlo tedy k potvrzení, jak bylo zmíněno dalšími odborníky v teoretické části, že pokud dospívajícím není poskytnut alespoň základní rámec sexuální výchovy, jsou více vystaveni nepřesným nebo chybným informacím, které mohou získat skrze internet.

Výzkum dále odhalil, že pouze 4 respondenti dostali během své praxe možnost vyučovat sexuální výchovu. Tento malý počet těch, kteří mohli provádět žáky tématy související se sexualitou, může být způsoben jednak tím, že většina respondentů ještě vůbec na základní škole neučila, ale zároveň i tím, že je sexuální výchova realizována velmi zřídka, jak zmiňuje Jarkovská (2020), a pokud realizována je, bývá běžnou součástí jiných předmětů, než je výchova k občanství.

Téměř ¾ dotazovaných vyjádřilo souhlas s tím, aby se sexuální výchova stala nutnou součástí RVP na základní škole. Tento názor může být formován právě tím, že sexuální výchovu téměř polovina respondentů během povinné školní docházky nezažila a pocítila tak jisté nedostatky informací o sexu a sexualitě, jak uvedly výzkumy organizace Konsent (2021).

Tři respondenti, kteří vyjádřili negativní postoj k realizaci sexuální výchovy, dostali prostor napsat svůj názor. Šilerová (2003) uvádí, že negativní postoje respondentů mohou jednak souviset s tím, že dotazovaní připisují sexuální výchově přílišnou moc na zkažení dospívaní. Dalším důvodem může být, že jsou ovlivněni svým postojem k sexualitě jako takové (Polák, 2019).

Z tohoto výzkumného šetření taktéž vzešlo, že si respondenti myslí, že ve většině rodin sexuální výchova neprobíhá a pokud probíhá, není schopna vybavit žáka do budoucího sexuálního života. Toto tvrzení může být podle Ašenbrenerové (2016) způsobeno tím, že oni sami téma sexu a sexualitu se svými rodiči neprobírali.

Ačkoliv jsou si odborníci, věnující se tématům sexuality, vědomi důležitosti probírání témat jako je gender a sexuální orientace, z tohoto výzkumu však téma genderu nebo sexuální orientace nevzešlo jako důležité. Respondenti naopak často zmiňovali důležitost témat, jako jsou pohlavně přenosné nemoci, antikoncepce nebo menstruace. Tento postoj k tématům genderu a sexuální orientace může být způsoben tím, že v době, kdy dotazovaní navštěvovali základní školu, se tato témata ve společnosti vůbec neobjevovala a tak je ani nyní nepovažují za důležitá. Další možností zůstává, jak bylo i patrné ve výzkumu Mácové, že téma genderu a sexuální orientace patří do velmi těžko uchopitelných témat, jejíž výuky se učitelé bojí. Zároveň je možné, že v těchto tématech, se více než u jakéhokoliv jiného tématu sexuální výchovy,

projevuje osobní postoj učitele k tématu genderu nebo sexuálním preferencí jiných osob (Potužníková, 2024).

Silnou stránkou výzkumu je, že přináší ojedinělá data o přístupu studentů výchovy k občanství k tématům sexuální výchovy a její samotné realizace. Jedná se o šetření, které může vznést jednak požadavek na aktualizování obsahu sexuální výchovy a zároveň sloužit také jako základ pro vytváření nových metodik.

Empirické šetření v této práci má i své limity. Jedním z nich je, že byl zvolen nenáhodný výběr respondentů, respektive všichni dotazovaní byli z jedné katedry stejné vysoké školy. Je tedy možné, že pokud by se výzkumu zúčastnili i například studenti z jiných univerzit, kteří mohou navštěvovat na své vysoké škole předmět zabývající se tématy sexuální výchovy, byly by výsledky jiné. Do specifických charakteristik výzkumného vzorku zároveň patřilo, že výzkum se týkal pouze studentů z vyšších ročníků a nezahrnoval tedy názory, které mají studenti 1. a 2. ročníku bakalářského studia.

Dalším limitem empirického šetření mohla být absence možnosti konkretizovat zdroj, ze kterého konkrétně informace o sexualitě respondenti čerpali. Mohlo by tak dojít k závěrům, že někteří skutečně četli odborné články, které jim předaly nezkreslené informace, nebo naopak na utváření jejich povědomí o sexu měl vliv, v té době oblíbený, časopis Bravo. V kvantitativní části výzkumu, mohla rovněž zaznít otázka, která by se týkala zdrojů, odkud čerpali informace či metodika studenti, kteří sexuální výchovu sami vedli.

Pro další zkoumání by bylo vhodné zvolit učitele, jež ve svých hodinách využívají metodika, která vytvořila organizace Konsent a výzkumné šetření by pak zjišťovalo spokojenost nebo možné výhrady na tyto materiály. Tento výzkum by rovněž mohl sloužit jako základ pro budoucí zkoumání změn názoru v průběhu učitelské praxe, kde by se zkoumal rozdíl mezi odpověďmi před samotnou zkušenostní a po vedení několika hodin sexuální výchovy.

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo teoreticky přiblížit a prakticky zmapovat témata sexuální výchovy, kterým se běžně nedostává během výuky dostatečný prostor. Témata masturbace, pornografie a LGBTQ+ byla napsána tak, aby sloužila jako základ pro výuku pro ty pedagogy, kteří toto stanovisko chtějí změnit a jsou si vědomi, že je potřeba aktualizovat obsah sexuální výchovy tak, aby odpovídal poptávce po sexuální edukaci od dnešních dospívajících.

Pozornost byla věnována také fyziologickým a psychickým změnám během dospívání tak, aby byla poskytnuta podpora pro realizování sexuální výchovy. Práce analyzovala také stav současné sexuální výchovy, který je velmi alarmující.

V teoretickém rámci práce byla přiblížena východiska, na jejichž základě byl formulován cíl empirickému šetření. Cílem empirického šetření bylo analyzovat postoje studentů výchovy k občanství k realizaci sexuální výchovy.

Součástí diplomové práce bylo kvantitativní i kvalitativní šetření, jehož společným cílem bylo podat celistvý přehled o kontroverzních tématech sexuální výchovy. Kvantitativní šetření bylo realizováno online formou skrze dotazník a jeho respondenty byli studenti výchovy k občanství. Šetření se celkem zúčastnilo 52 respondentů. Kvalitativní šetření bylo realizováno prostřednictvím rozhovoru jedním ze studentů, který přinesl náhled do praxe.

Výstupy empirického šetření přinesly odlišné zkušenosti dotazovaných se sexuální výchovou během povinné školní docházky. Výsledky výzkumu potvrdily rozšířený názor, že studenti, kteří se zúčastnili hodiny či hodin sexuální výchovy ji nepovažují za přínosnou. Dále bylo potvrzeno, že nejčastějším zdrojem, kde dospívající čerpají informace je internet a hrozí tak, že získají nepravé informace a mylné představy. Překvapujícím faktem bylo zjištění, že témata jako je masturbace, pornografie, gender či sexuální orientace, se podle názoru respondentů neumístila do hlavních příček důležitých témat. V kapitole Diskuze byly komparovány výsledky šetření s poznatky od ostatních autorek, které vedly výzkum na podobné téma.

O zvoleném tématu jsem se rozhodla psát z toho důvodu, že v průběhu své školní docházky jsem neměla dostatek informací o těchto tématech. Zároveň nyní přicházím

do kontaktu s mladší generací, kde pozoruji, že stejně jako jsem to měla já, se jim nedostává dostatečný prostor, kde by jim mohli být zodpovězeny dotazy týkající se přímo pohlavního styku nebo sexuality jako takové. Nadále platí, že se většina pedagogů věnuje tématům, která sice nerozdmýchávají diskuze, ale žáci je nepovažují za stěžejní.

Jsem přesvědčena, že zvolená témata, tedy masturbace, pornografie a problematika LGBTQ+, nemusí vyznít vždy kontroverzně a dají se s žáky rozebírat bez přílišného citového zabarvení, z tohoto důvodu, že jsem sama o školních praxích dostala možnost vést hodinu sexuální výchovy, která se věnovala vztahům a pornografii. Ačkoliv jsem tuto hodinu vedla u studentů 1. ročníku na gymnáziu, jsem toho názoru, že tato témata zajímají i žáky na základní škole. Na druhou stranu jsem si vědoma složitosti realizace těchto témat z důvodu nedostatečné časové rezervy, které se dostává sexuální výchově.

Během psaní diplomové práce jsem si uvědomila absenci knih, které jsou určené pro dospívající a mají zároveň i potřebnou dostatečnou informační hodnotu s aktualizovaným obsahem o sexualitě. Pro účel této práce byly zvoleny především sexuologické odborné knihy, neboť většina knih pro mladistvé je psána takovou formou, která nemá schopnost zaujmout teenagera staršího 11 let. Musím však vyzdvihnout knihy jako je *100% dospělý – kdy, jak a proč dospíváme*, kde byly postiženy aktuální témata a také *Tahle kniha je teplá*, která skýtá výpovědi LGBTQ+ lidí se snadným vysvětlením pojmů. Dospívající také mohou sáhnout po knihách psané dialogickou formou, jako jsou knihy *Vyhonit ďábla* nebo *Boží kniha*.

Téma práce nebylo plně vyčerpáno a problematice zmiňovaných témat by bylo možné se aktivně věnovat i nad rámec diplomové práce. Budoucí bádání by se mohlo věnovat každému tématu zvlášť nebo přinést další informační rámec o kontroverzních tématech sexuální výchovy, jako je sexting nebo důsledky, které může přinést do života v současné době oblíbená síť Onlyfans.

POUŽITÁ LITERATURA A INTERNETOVÉ ZDROJE

Knižní zdroje

Augustyn, J. (2005). Sexualita v našem životě: průvodce při poznávání a formování vlastní sexuality. Karmelitánské nakladatelství.

Dibonová, M. (2019). Metodika sexuální výchovy. In P. Koliba, et. al., Sexuální výchova pro studenty porodní asistence a ošetřovatelství. Grada.

Donát, J. & Donátová, N. (2007). Důvěrně a otevřeně o sexualitě: sexuální výchova pro základní školu a pro nižší ročníky víceletých gymnázií. Fortuna.

Fever, Ch. F. (2018). Tohle není jen kniha o sexu. Euromedia.

Gödtel, R. & Uzel, R. (1994). Sexualita a násilí. 1. vydání. Český spisovatel.

Greenwood, E. & Cox, A. (2018). 100% dospělý: jak, kdy a proč dospíváme. Dobrovský.

Harmer, J. L. & Smith, J. B. (2007). The Sex Industrial Complex: America's Secret Combination. Pornographic Culture, Addiction and the Human Brain Hardcover. Lighted Candle Society.

Janošová, P. (2008). Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí. Grada.

Jurkemiková, R. (2006). Zdravý sexuální život. Rebo.

Kastleman, M. B. (2001). The Drug of the New Millenium: *The brain science behind internet pornography use*. Xlibris.

Kniha, M. (2014). Sexualita a její tabu. In J. Kaňák, et. al., Děti a jejich sexualita: rádce pro rodiče a pedagogy. CPress.

Koliba, P., Weiss P., Němec M. & Dibonová M. (2019). Sexuální výchova pro studenty porodní asistence a ošetřovatelství. Grada.

Krišová, D. & Poláčková, M. (2022). Děti to chtěj vědět taky: o respektujících vztazích a sexuálním zdraví. Konsent.

Laquer, T. W. (2004). Solitary sex. Zone Books.

Melgosa, J. (2003). Žít naplno: kniha o dospívání. Advent-Orion.

Muller, M. (2014). Jak ochránit děti před pornografií na internetu. 1. vydání. Portál.

Nathan, D. (2007). Pornography. Groundwood Books.

Pastor, Z. (2007). Sexualita ženy. Grada.

Polák, J. (2019). Zakázané dotyky: masturbace pohledem katolické morálky. Pavel Mervart.

Pondělíček, I. & Pondělíčková-Mašlová, J. (1974). Lidská sexualita jako projev přirozenosti a kultury. 2. vydání. Avicenum.

Pondělíček, I. (2000). Každopádně sexualita: asi 50 tisíc slov o sexu pro mladé i starší. Otakar II.

Pondělíčková-Mašlová, J. & Raboch, J. (2005). O sexualitě a partnerských vztazích. Galén.

Pondělíčková-Mašlová, J. (1990). Nezralá sexualita: o sexuální výchově a sexuálních projevech dětí a mládeže. Avicenum.

Poštulka, V. (2007). Dějiny pornografie v datech. XYZ.

Rea, M. C. (2001). What is pornography? Noûs 35 (1):118–145. Wiley-Blackwell.

Rotter, H. (2003). Sexualita a křesťanská morálka. Vyšehrad.

Sloboda, Z. (2016). Dospívání, rodičovství a (homosexualita). Pasparta.

Slussareff, M. (2022). Hry, sítě, porno: rodičovský průvodce džunglí digitálního dětství a puberty. Jan Melvil Publishing.

Šilerová, L. (2003). Sexuální výchova: jak a proč mluvit s dětmi o sexualitě. Grada.

Tang, I. (2003). Pornografie: tajné dějiny civilizace. 1. vydání. BB/art.

Uzel, R. (1991). Mýty a pověry v sexu. 2. vydání. Práce.

Uzel, R. (2004). Pornografie, aneb, Provokující nahota. 1. vydání. Ikar.

Weikert, A. (2007). Výchova dítěte. 1. vydání. Jan Vašut.

Weiss, P. (2011). Vývoj pohlavní identity. In L. Šulová, et. al. Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví. Maxdorf.

World Health Organization Regional Office for Europe and BZgA. (2017). *Standardy pro sexuální výchovu v Evropě: Rámec politiky pro rozhodování* (2nd ed.). BZgA.

Zimbardo, P. (2017). Odpojený muž: jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím. 1. vydání. Grada.

Zvěřina, J. & Budinský, V. (2004). Vše o sexu: sexuologie a sexuální praxe pro každého. Ikar.

Internetové a jiné zdroje

Ašenbrenerová, I. (2016, 2. srpna). *Sexualita miminek: Víte, kdy a proč ji řešit?* Maminka. https://www.maminka.cz/clanek/sexualita-miminek-vite-kdy-a-proc-ji-resit

Bedrošová, M., Hlavová, R., Macháčková, H., Dědková, L. & Šmahel, D. (2018). *České děti a dospívající na internetu: Zpráva z výzkumu na základních a středních školách. Projekt EU Kids Online IV – Česká republika.* Brno: Masarykova univerzita. https://irtis.muni.cz/media/3115505/eu_kids_online_report.pdf

Blackwood, E. (2023, 23. února). *3 Reasons Why Masturbation NEEDS To Be A Part Of Sex Ed.* Lovability. https://lovabilityinc.com/blogs/babe-with-the-power/3-reasons-why-masturbation-needs-to-be-a-part-of-sex-ed

Boles E. & Tricaso K. (2020, 21. října). *Is Porn Bad? A Look at the Pros + Cons.* Modern Intimacy.https://www.modernintimacy.com/is-porn-bad-a-look-at-the-pros-and-cons/

Brook. (2020, 9. července). *MASTURBATION AS A TOOL FOR SEX EDUCATION.* https://www.brook.org.uk/blog/masturbation-as-a-tool-for-sex-education/

CUNI. (n.d.). *Sexual education.* https://is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?do=predmet&kod=ON2314307

ČT EDU, (n.d.). *Lidská sexualita, gender a rozmnožování.* https://edu.ceskatelevize.cz/okruh/lidska-sexualita-gender-a-rozmnozovani

Eurozprávy. (2017, 23. dubna). *Masturbace? Neuvěřitelná fakta, u kterých se budete červenat.* https://eurozpravy.cz/imuzi/vztahy/187913-masturbace-neuveritelna-fakta-u-kterych-se-budete-cervenat

GaminGEE. (2023, 15. září). *Příručka pro vyučující.* https://learn.gamingee.eu/cs/docs/guide-for-educators/

Gershon, L. (2019, 7. září). *A Brief History of Masturbation.* JSTOR DAILY. https://daily.jstor.org/a-brief-history-of-masturbation/

Grant, H. & Milmo, D. (2023, 10. března). *A fifth of teenagers watch pornography frequently and some are addicted, UK study finds.* The Guardian. https://www.theguardian.com/society/2023/mar/10/porn-study-survey-uk-teenagers-addicted

Grubbs, J. B., Wright, P. J., Braden, A., Wilt, J. A., & Kraus, S. W. (2019). *Internet pornography use and sexual motivation: A systematic review and integration.* Annals of the International Communication Association.http://dx.doi.org/10.1080/23808985.2019.1584045

Häggström-Nordin, E., Hanson, U., & Tydén, T. (2005). *Associations between pornography consumption and sexual practices among adolescents in Sweden.International Journal of STD and AIDS, 16*(2), 102–107. https://doi.org/10.1258/0956462053057512

Harvey, K. (2015, 19. listopadu). *Bad for the Soul, Good for the Body: Religion, Medicine and Masturbation in the Middle Ages.* Notches. https://notchesblog.com/2015/11/19/bad-for-the-soul-good-for-the-body-religion-medicine-and-masturbation-in-the-middle-ages/

Hendl, J. (2012). *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace.* Portál.

Hodická, K., Juhász, B., Krišová, D., Kriš, J., Mészáros, G., Polánková, L., …Tanzberger, R. *(2020). Cesta k genderově citlivému vzdělávání.*Towards Gender Sensitive Education.https://gendersensed.eu/wp-content/uploads/2020/11/A-Handbook-for-Teacher-Trainers_CZ.pdf

Jarkovská, L. (2020, 30. listopadu). *Sexuální výchova není v ČR v ohrožení, ale stále je co zlepšovat.* Gender studies. https://www.feminismus.cz/cz/clanky/sexualni-vychova-neni-v-cr-v-ohrozeni-ale-je-stale-co-zlepsovat

JČU. (n.d.). *Předměty. https://wstag.jcu.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_phs=-2121444242&pc_mode=view&pc_windowid=233490&pc_publicnavigationalstatechanges=AAAAAA**&pc_phase=render&pc_pagenavigationalstate=AAAAAQAGMjMzNDkwEwEAAAABAAhzdGF0ZUtleQAAAAEAFC05MjIzMzcyMDM2ODU0NzcxMTc5AAAAAA**&*

pc_type=portlet&pc_windowstate=normal&pc_navigationalstate=JBPNS_rO0ABXdRAApzdGF0ZUNsYXNzAAAAAQA2Y3ouemN1LnN0YWcucG9ydGxldHMxNjgucHJvaGxpemVuaS5zdGF0ZXMuUHJlZG1ldFN0YXRlAAdfX0VPRl9f#prohlizeniContent

Karešová, K., (2023). *Sexuální výchova ve školách: Závěrečná zpráva z výzkumu – listopadový omnibus. https://konsent.cz/wp-content/uploads/2023/12/Konsent-NMS-sexualni-vychova-ve-skolach-11-2023.pdf*

Kleponis, P. (2021, 9. září). *Am I Addicted to Porn? 6 Symptoms of Porn Addiction.* Covenant Eyes.https://www.covenanteyes.com/blog/symptoms-porn-addiction/

Konsent. (2021). *Žádná tabu před tabulí. https://konsent.cz/pro-vyucujici/*

Kubota, T. (2017, 4. prosince). *A Brief History of Pornography.* Men´s Journal. https://www.mensjournal.com/health-fitness/what-our-pornography-says-about-us-a-brief-history-20140618#gid=ci02b8d17770022491&pid=now

Lebedíková, M. (2023, 14. června). *Sexuální obsah online: Jaký dopad má na dospívající a na co by se rodiče měli zaměřit.* ŠanceDětem.cz. https://sancedetem.cz/sexualni-obsah-online-jaky-dopad-ma-na-dospivajici-na-co-se-rodice-maji-zamerit

Mácová, K. (2022). *Kontroverzní témata ve výuce občanského a společenskovědního základu.* [Diplomová práce, Jihočeská univerzita]. https://theses.cz/id/gwfs7f/DP_kmacova_kontroverzni_temata.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DKontroverzn%C3%AD%20t%C3%A9mata%20ve%20v%C3%BDuce%20ob%C4%8Dansk%C3%A9ho%20a%20spole%C4%8Denskov%C4%9Bdn%C3%ADho%20z%C3%A1kladu.%26start%3D1

Macháčková, K. & Smetáčková, I. (2022). *LGBT+ studující a témata ve školách. Výzkumná zpráva z projektu OUT.* Karlova univerzita.https://kps.pedf.cuni.cz/wp-content/uploads/2022/08/Vyzkumna_zprava_OUT_2022.pdf

Macháčková, M. &Hrdličková, A. (2023, 23, září). *Queer inkluzivní sexuální výchova – workshop.* Queer geography. https://queergeography.cz/queer-inkluzivni-sexualni-vychova-workshop/

Mašek, J. (2021, 16. června). *10 způsobů jak vytvořit bezpečné prostředí pro LGBT+ žáky.* Národní pedagogický institut České republiky.

https://spomocnik.rvp.cz/clanek/22926/10-ZPUSOBU%2C-JAK-VYTVORIT-BEZPECNE-PROSTREDI-PRO-LGBT%2B-ZAKY.html?nahled

Mezipatra QFF. (2024). *Queer výchova na českých školách: Polovina dospívajících nikdy ve škole neřešila téma sexuální orientace a genderové identity. Inkluzivní prostředí pro queer jedince chce vytvořit projekt Mezipatra na školách.* *https://www.mezipatra.cz/festival/novinky/1443-polovina-dospivajicich-nikdy-ve-skole-neresila-tema-sexualni-orientace-a-genderove-identity-inkluzivni-prostredi-pro-queer-jedince-chce-vytvorit-projekt-mezipatra-na-skolach.html*

Müller, M. (2024, 14. dubna). *LGBT+ témata do školní výuky patří, musíme řešit také šikanu, říká Bek.* MAFRA nebo Idnes? https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/bek-kettner-skolstvi-novy-ramec-lgbt.A240414_113210_domaci_mul

Müller, P. (2022, 28. listopadu). *Lidem se závislostí pomáhá s jejich problémy terapeutická aplikace Sober With Me*. Android aplikace. https://androidaplikace.cz/index.php/2022/11/lidem-se-zavislosti-pomaha-s-jejich-problemy-terapeuticka-aplikace-sober-with-me/

MUNI. (n.d.). *Prohlídka katalogu.* https://is.muni.cz/predmety/

Murell, D. (2023, 23. února). *Everything You Should Know About Premature Ejaculation.* The Health Line. https://www.healthline.com/health/mens-health/premature-ejaculation#_noHeaderPrefixedContent

Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost. (2012). *Metodika nezákonný a nevhodný obsah na internetu: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky.* Národní centrum bezpečnějšího internetu. https://www.ncbi.cz/odborna-knihovna/category/6-metodiky-ucebni-materialy.html?download=39:metodika-nezakonny-a-nevhodny-obsah-na-internetu

Noero, L. (2023, 11. května). *Is Masturbation Healthy? 14 Benefits to Consider.* ChoosingTherapy.com. https://www.choosingtherapy.com/is-masturbation-healthy/

NPI ČR, (n.d.). *Podcast Nová generace – vztahy, sexualita a gender ve škole.* Active Radio. https://talk.youradio.cz/porady/nova-generace-vztahy-sexualita-a-gender-ve-skole-podcast-npi-cr

Page, D. (2023, 1. listopadu). *What You Need to Know About Masturbation in Relationships, According to Sexperts.* Well and Good. https://www.wellandgood.com/masturbation-good-for-relationships/

Pavlíčková, M. (2023). *Vztahová a sexuální výchova na druhém stupni základních škol.* [Diplomová práce, Jihočeská univerzita]. https://theses.cz/id/go1fzi/DP_Pavlickova.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3DKontroverzn%C3%AD%20t%C3%A9mata%20ve%20v%C3%BDuce%20ob%C4%8Dansk%C3%A9ho%20a%20spole%C4%8Denskov%C4%9Bdn%C3%ADho%20z%C3%A1kladu.%26amp%3Bstart%3D1

Potužníková, J. (2024, 10. května). *Stát by měl říct, jaké hodnoty v sexuální výchově zastává, říká lektorka organizace Konsent.* Eduzín. https://eduzin.cz/wp/2024/05/10/stat-by-mel-rict-jake-hodnoty-v-sexualni-vychove-zastava-rika-lektorka-organizace-konsent/

Prague Pride, (n.d.). *Slovníček pojmů.* https://praguepride.com/cs/kdo-jsme/media-download/publikace/118-slovnicek-v3/file

Pride Business Forum, (2022). *Jak být LGBT+ v Česku 2022.* https://www.pridebusinessforum.com/studie/byt-lgbt-v-cesku-2022/

Queer Geography, (n.d.). *O nás.* https://queergeography.cz/o-nas/

Queer Geography, (n.d.). *Queer inkluzivní sexuální výchova. https://queergeography.cz/sexualni-obcanstvi/queer-inkluzivni-sexualni-vychova/*

Quinn, D. (2023, 2. listopadu) *Porn Addiction: 11+ Signs, Symptoms, & Effects of Pornography. Sandstone care.*https://www.sandstonecare.com/blog/porn-addiction/

Rambousková, B. (2021, 30. října). *Život bez masturbace. Je hnutí No Fap spásou pro beznadějné honimíry, nebo jen podivný humbuk?* Lui. https://www.lui.cz/sex-drogy-rock-n-roll/17616-zivot-bez-masturbace-je-hnuti-no-fap-spasou-pro-beznadejne-honimiry-nebo-jen-podivny-humbuk

Rouse, K. (2024, 1. května). *Why Is Porn Addictive?* Covenant Eyes. https://www.covenanteyes.com/blog/why-is-porn-addictive/#main

Scott, E. (2017, 16. května). *Sex education needs to pay more attention to masturbation.* Metro. https://metro.co.uk/2017/05/16/sex-education-needs-to-pay-more-attention-to-masturbation-6641467/

Sejbalová, P. & Martincová, J. (2020). *Děti ohrožené pornem a lovci na síti – výsledky průzkumu u dospívajících.* Babyonline. https://www.babyonline.cz/vysledky-sexualniho-pruzkumu

Spinello, R. A. (2019, 12. února). *Pope Francis's Candid Views on Sexual Morality.* Crisis Magazine. https://crisismagazine.com/opinion/pope-franciss-candid-views-on-sexual-morality

Společnost pro plánování rodiny. (n.d.). *32. kongres k sexuální výchově.* https://www.planovanirodiny.cz/akce/146-32-kongres-k-sv

Statista Research Department. (2023, 8. května).*Amount of content uploaded to Pornhub worldwide in 2022, by format. https://www.statista.com/statistics/1361995/pornhub-pieces-of-content-by-format/*

Strnadová, R. (2021). *Sexuální výchova na druhém stupni ZŠ.* [Bakalářská práce, Jihočeská univerzita]. https://theses.cz/id/q9uv50/

SU. (n.d.). *Prohlídka katalogu. https://is.slu.cz/predmety/*

Ševčíková, A. & Daneback, K. (2014). *Užívání online pornografie v dospívání: Věkové a genderové rozdíly.* European Journal of Developmental Psychology. https://doi.org/10.1080/17405629.2014.926808

Šmahel, D., Macháčková, H., Mascheroni, G., Dědková, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S. & Hasebrink, U. (2020). *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries. EU Kids Online. https://www.eukidsonline.ch/files/Eu-kids-online-2020-international-report.pdf*

TUL. (n.d.). *Předmět: Sexuální výchova.* https://stag.tul.cz/ects/fakulty/FP/KPP/SEV-M?lang=cs

Učímolgbt.cz, (2024). *Abyste mohli se svou třídou otevřít LGBT+ téma, musíte si v něm být sami sebou jistí.* Prague Pride.*https://ucimolgbt.praguepride.com/chci-si-nastudovat-lgbt-tema/*

UHK. (n.d.). *Předměty.* *https://stag.uhk.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_phs=-2121444242&pc_windowid=229133&pc_publicnavigationalstatechanges=AAAAAA**&pc_phase=render&pc_pagenavigationalstate=AAAAAQAGMjI4Nzk5EwEAAAABAAhzdGF0ZUtleQAAAAEAFC05MjIzMzcyMDM2ODU0NzczOTExAAAAAA**&pc_type=portlet&pc_navigationalstate=JBPNS_rO0ABXdRAApzdGF0ZUNsYXNzAAAAAQA2Y3ouemN1LnN0YWcucG9ydGxldHMxNjgucHJvaGxpemVuaS5zdGF0ZXMuUHJlZG1ldFN0YXRlAAdfX0VPRl9f#prohlizeniContent*

UJEP. (n.d.). *Studijní programy a katalog kurzů pro akademický rok 2024/2025.* https://portal.ujep.cz/ects/search/#search-predmety

UPOL. (n.d.). *Předmět: Sexuální výchova.* *https://stag.upol.cz/ects/predmet/KAZ/PNSX@?lang=cs&rocnik=1*

Vlčková, T. (2022, 15. ledna). *Porno jako sexuální výchova? Pro děti je jedním z najčastějších zdrojů informací.* Idnes. https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/sexualni-vychova-pornografie-deti-mladistvi.A220104_144611_domaci_vlc

Vochozka, M. (2023, 24. října). *Projekt NePornu.* Proglas.https://slovo.proglas.cz/nase-porady/na-stole-je-tema/projekt-nepornu/

Voňková, H. (n.d.). *Metodologie pedagogického výzkumu II – povinný kurz pro studenty navazujícího magisterského studia oboru pedagogika na PedF UK.* *http://www.zla-ryba.cz/hanicka/metodologie2/smiseny_vyzkum.pdf*

Weir, J. (2014, 8. dubna). *Is pornography addictive? Psychologists' research is working to answer that question — and to identify ways to treat people whose porn use is interfering with their lives.* American Psychological Association. https://www.apa.org/monitor/2014/04/pornography

Winkie, L. (2024, 19. února). *Modern Masturbation.* Slate. https://slate.com/human-interest/2024/02/masturbation-sin-testosterone-bad-history-benefits-effects-eric-sprankle.html

Wisner, W. (2024, 5. února). *Can Masturbationg Too much Cause Erectile Dysfunction?* The Health. https://www.health.com/does-masturbation-cause-erectile-dysfunction-8425358

Wright, P. J. (2011). *The Impact of Internet Pornography on Adolescents: A Review of the Research. Sexuality & Culture, 15(4*), 535-554. https://www.researchgate.net/publication/239798839_The_Impact_of_Internet_Pornography_on_Adolescents_A_Review_of_the_Research

Zákon č. 40/2009 sb. *Trestní zákoník*. *§ 191-192.*(2017). https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40

Zammit, J. (2021, 9. července). *Quitting Pornogrpahy – 5 Apps To Get You Porn-Free.* The Men's List. https://www.themenslist.com/quitting-pornography-5-apps-to-get-you-porn-free/

ZČU. (n.d.). *Předměty. https://portal.zcu.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_phs=-2121444242&pc_windowid=644510&pc_publicnavigationalstatechanges=AAAAAA**&pc_phase=render&pc_pagenavigationalstate=AAAAAQAGNjQzNjE4EwEAAAABAAhzdGF0ZUtleQAAAAEAFC05MjIzMzcyMDM2ODU0NzY4NzcxAAAAAA**&pc_type=portlet&pc_navigationalstate=JBPNS_rO0ABXdRAApzdGF0ZUNsYXNzAAAAAQA2Y3ouemN1LnN0YWcucG9ydGxldHMxNjgucHJvaGxpemVuaS5zdGF0ZXMuUHJlZG1ldFN0YXRlAAdfX0VPRl9f#prohlizeniContent*

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazníkové šetření

Zkušenosti a postoje studentů výchovy k občanství k výuce sexuální výchovy na ZŠ

Vážení studenti,

jmenuji se Romana Strnadová a jsem stejně jako Vy studentkou PF JČU s oborem český jazyk a výchova k občanství. V rámci své diplomové práce uskutečňuji dotazníkové šetření, jehož cílem je porovnání postojů studentů k výuce sexuální výchovy na základní škole.

Vyplnění dotazníku zabere maximálně 10 minut. Dotazník je zcela anonymní, s Vašimi osobními údaji bude nakládáno jako s přísně důvěrnými podle zásad pro ochranu osobních údajů, v souladu s platnými právními předpisy České republiky. Získané informace budou sloužit pouze pro účely zmiňované diplomové práce.

Účast na výzkumu je dobrovolná a je možné výzkum bez uvedení důvodu opustit. Vyplněním dotazníku s výzkumem souhlasíte.

V případě jakýchkoli otázek mě můžete kontaktovat zde: rmn.strnadova@seznam.cz.

Mockrát děkuji za Vaši ochotu a spolupráci na výzkumném šetření.

I. část: demografické otázky

1) Jaké je Vaše pohlaví?
   Žena
   Muž
   Jiné
2) Jaký ročník na Jihočeské univerzitě studujete?
   Třetí ročník bakalářského studia
   První ročník navazující magisterského studia
   Druhý ročník navazujícího magisterského studia

II. část: přístup k sexuální výchově

3) Připadá Vám sexuální výchova ve škole důležitá?
   Velmi důležitá
   Spíše důležitá
   Spíše nedůležitá

Nedůležitá

Nevím

4) Domníváte se, že probíhá sexuální výchova v rodině?

Ano

Ne

5) Je podle Vás sexuální výchova v rodině schopna dostatečně připravit jedince na plnohodnotný sexuální život?

Ano

Spíše ano

Spíše ne

Ne

Nevím

6) Myslíte si, že sexuální výchova ve škole může plně nahradit sexuální výchovu v rodině?

Ano

Ne

7) Jaký je Váš celkový postoj k realizaci sexuální výchovy na základní škole?

Pozitivní

Spíše pozitivní

Spíše negativní

Negativní

III. část: Zkušenosti se sexuální výchovou během povinné školní docházky

8) Zažili jste během svého studia na základní škole výuku nebo program zaměřený na sexuální výchovu?

Ano

Ne

9) Vnímáte, že sexuální výchova ve škole Vám poskytla dostatek informací?

Ano

Ne

IV. část: Důležitá témata sexuální výchovy

10) Jaká témata byla během hodiny či programu probírána?

Fyziologie těla či fyziologické změny

Antikoncepce

Prevence pohlavně přenosných nemocí

Rodinné plánování a rodičovství

Zdravé vztahy – komunikace a souhlas

Menstruace

Masturbace

Sexuální orientace

Pornografie

Gender

Poruchy sexuálního chování

11) Vnímáte, že Vám informace o sexu během dospívání chyběly?

Ano

Ne

12) Jaká oblast z hlediska sexuální výchovy Vám během dospívání nejvíce chyběla?

Fyziologie těla či fyziologické změny

Antikoncepce

Prevence pohlavně přenosných nemocí

Rodinné plánování a rodičovství

Zdravé vztahy – komunikace a souhlas

Menstruace

Masturbace

Sexuální orientace

Pornografie

Gender

Poruchy sexuálního chování

Jiné

13) Kde jste tyto informace čerpali?

Rodina

Internet

Přátelé

Televize

Knihy

Časopisy

Pornografie

V. část: Zkušenosti s tématy sexuální výchovy v pregraduální přípravě

14) Vedli jste někdy sami hodinu se sexuální tématikou na základní škole?

Ano

Ne

15) Byli jste spokojeni se Svým vedením?

Ano

Ne

16) Měla by podle Vás být sexuální výchova nutnou součástí RVP na základní škole?

Ano

Ne

17) Jakého předmětu by podle Vás měla být sexuální výchova součástí na základní škole?

Rodinná výchova

Biologie

Výchova ke zdraví

Výchova k občanství

Jiné

18) Vysvětlete důvod Vašeho negativního postoje k realizaci sexuální výchovy.

19) Jakou metodou by podle Vás měla probíhat sexuální výchova ve škole?

Otevřená diskuze

Skupinová práce

Přednáška s odborníky

Jiné

20) Jaké téma nebo aspekt sexuální výchovy považujete Vy osobně za nejdůležitější? Vyberte max. 3 ze seznamu.

Fyziologie těla či fyziologické změny

Antikoncepce

Prevence pohlavně přenosných nemocí

Rodinné plánování a rodičovství

Zdravé vztahy – komunikace a souhlas

Menstruace

Masturbace

Sexuální orientace

Pornografie

Gender

Poruchy sexuálního chování

Jiné

21) Myslíte si, že učebnice občanské výchovy s kapitolou sexuální výchova jsou schopny aktuálně naplnit očekávání, která má společnost po sexuální edukaci?

Ano

Ne

22) Měli byste zájem o otevření předmětu na vysoké škole, který by se zabýval aktuálními tématy sexuální výchovy?

Ano

Ne